

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

LETO 1959

ŠTEV. 9

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

ST. 9

LJUBLJANA, 15. septembra 1959

LETNIK LXI

VSEBINA

S. Raič: Po končani paši	193
Edi Senegačnik: Jesenski pregled čebeljih družin	197
Av gust Brezavšček: Trije načini prezimovanja čebel	201
I. Žunko: Trgovina z ukradenimi roji	202
Leopold Zor: François Huber (1750—1831)	206
J. Fašalek: Stari čebelarski pisci o čebelah in čebelarjenju (Nadaljevanje)	209
Franjo Vrčko in Sen: Se o težavah pri prevažanju čebel po železnici	213
Janez Trot: Perverzne sanje	215

OSMRTNICE

Izak Pinto. Gothard Ferme. Anton Kraujec	218
--	-----

MALI KRUHEK

Pa še enkrat jesenski helenij. Ali je tobakov dim za čebele škodljiv? Ali je počrnelost virusna bolezen? Roj ni hotel ostati v panju. Zelje ameriških čebelarjev. Med — lepotilo in razkužilo. Vrednost medu. Pridnost čebel v številkah. Mazilo za roke. Troti. Čebele namesto vžigalic. Čebele so žagali. Prevaževalki pa taki!

	219
--	-----

NAŠA ORGANIZACIJA

Poročilo o 8. rednem občnem zboru Zveze čebelarских društev za Slovenijo (Nadaljevanje)	222
Občni zbor čebelarskega društva v Celju	223
S čebelarskega predavanja	224

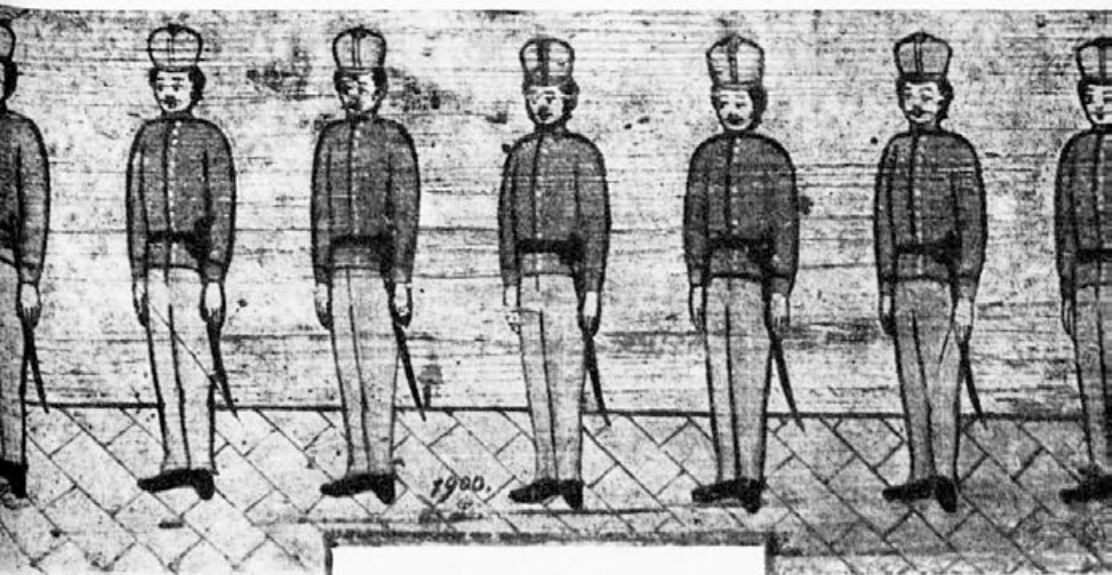
VIŃJETA PANJSKE KONČNICE

Paradni nastop.

List izhaja vsakega 15. v mesecu. Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina 650 din, za inozemstvo 1000 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 80 din, na 16 straneh 40 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje list v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da bo do konca leta poravnal celotno naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

600-70

3-1077

PO KONČANI PAŠI

S. RAIC

Po končani paši na otavi sredi avgusta ali po ajdovi paši okoli 10. septembra je konec čebelarskega leta. Čebelar mora začeti pripravljati čebele za zimo oziroma za prihodnje čebelarsko leto. Če nima ajdove paše, mora pač v brezpašni dobi po otavi pitati na zalego, da vzrede panji čimveč mladih čebel, ki bodo preživele zimo in bodo prihodnjo pomlad steber družine. Dodal bo pravočasno manjkajočo hrano, tako da ne bo obremenjeval mladice, ampak jo bodo predelale, invertirale le stare čebele in se s tem delom le one izrabile. Ajdova paša, pri prevaževalcih paša na žepku, materini dušici ali resi, prihrani čebelarju pitanje na zalego.

Zelo pozna dobra paša na hoji ali na omenjenih rastlinah je lahko dvorezen nož. Znano je, da v hoji čebele oslabe, da naberejo prav malo obnožine, pa še to sproti porabijo. Tako je zalege vedno manj in panji gredo v zimo brez obnožine in brez večjega števila mladice, a še tiste, kar jih je, so zaradi pomanjkanja obnožine nezadostno hranjene, niso odporne niti proti boleznim niti proti mrazu in prej odmro kakor dobro hranjene. Da se družine s takimi čebelami spomladi ne morejo dobro razvijati, je razumljivo. Tistih nekaj kilogramov hojevca, ki ga čebelar v jeseni še morda dobi, se mu torej drugo leto

bridko maščuje, kajti s slabimi družinami ne more dobro izkoristiti zgodnje spomladanske paše. Pa tudi druge dobre jesenske paše slabijo čebele, ker omejujejo zalego. Previdni čebelarji ne peljejo svojih čebel v hojo, če medi, ko cvete kostanj. Raje ostanejo na kostanju in gredo s polnimi sati obnožine v gozdno pašo.

Proti koncu avgusta ali kak teden po ajdovi paši, ko je med večinoma že pokrit in ne razširja več svojega značilnega vonja, mora čebelar temeljito pregledati vse panje in ugotoviti stanje, kar pač ni težko, če je med letom zasledoval razvoj družin in sproti zapisoval vse važne pojave. Prav lahko mu bo sedaj ugotoviti, kako je z maticami, kakšna je moč družin, posebej še, kakšne so zaloge hrane in kako je z zdravjem čebel.

Če najde pri pregledu zalego vseh oblik na šestih ali celo več satih, mu matice niti ni treba iskati; v redu je in družina tudi.

Panj, ki ima sedaj le tri sate zalege ali še manj, ni živalen in se tudi med letom ni odlikoval po moči; nima smisla, da bi ga zazimil in imel še stroške z dodajanjem hrane, saj bi mu tudi drugo leto povzročal same sitnosti. Zato proč z njim. Matico naj stisne, njegovo satje naj porazdeli s čebelami vred po drugih družinah, najbolje v mediščih, žrelo pa naj zapre, da se čebele ne bodo mogle vračati v svoj panj. Vem, da čebelarji začetniki to zelo neradi store, vendar sentimentalnost tu ni na mestu. Tudi kot prašilčke se jih ne splača zazimovati.

Če kaka matica, dasi mlada, ne ustreza, naj jo čebelar odstrani. Naj se ne tolaži, češ se bo že poboljšala; največkrat ga bo razočarala. Doda naj panju drugo.

Včasih se zgodi, da najde čebelar brezmatično družino ali matico trotovko. Brezmatičnost povzroči, mimogrede rečeno, neredko čebelar sam, bodisi da matico stre pri odzemanju ali vračanju satja, ali pa mu pade pri pregledovanju satja na tla, ker ga je držal vodoravno namesto navpično. Brezmatični družini lahko pomaga, če ne gospodarijo že v njej čebele trotovke. Postopek je nekoliko drugačen kakor poleti. Če ima prašilček, ga prestavi v medišče brezmatičnega panja, ki mu mora ostati žrelo zaprto. Nekateri čebelarji prekrijejo celo matično rešetko s polo časopisnega papirja, ki so ga na gosto preluknjali z debelim žebljem, tako da pride do združitve počasi. Zaradi večje varnosti lahko čebelar zapre matico v Gašperinovo matičnico, odprtino pa naj zadela s sladkornim testom. Panju lahko dá enoten vonj s precej dima, čebulo ali s čim drugim.

Če pa hoče dodati matico samo, iz izkušnje najbolj priporočam Woldgemuthovo matičnico, ki je opisana na strani 612 v drugem delu

»Sodobnega čebelarstva«. S to matičnico sem dodal letos pet mladih sprašenih matic družinam, ki sem jim bil prej odstranil ostarele, do-sluzene; vse so čebele sprejele. Postopati pa je treba preudarno. Naj-prej poiščemo staro matico in jo odstranimo ali jo vtaknemo v ka-kršno si bodi matičnico z nekaj sladkornega testa na čepu za primer, če panj dodane nove matice ne bi sprejel, in jo položimo na dno kakega panja. Verjetno jo bodo čebele pitale, če pa ne, je prihranjena čebelarju usmrtitev matice. Iz plodišča odstranimo začasno en sat, ki je, če je mogoče, brez zalege, in ga spravimo nekje, najbolje v kakem medišču. Potem poiščemo v panju dva sata s polegajočo se zalego in pustimo med njima prazen prostor, ki smo ga dobili, ko smo odvzeli sat. Tu se bodo takoj začele zbirati mladice, ker ne trpijo praznega prostora v gnezdu in hočejo zgraditi sat. Te novi matici niso nevarne, saj še niti nimajo popolnoma razvitega žela. Sedaj pripravimo Wohl-gemuthovo matičnico. Snamemo jo z letvice ter nabašemo v obe stran-ski luknji dobrega, ne premehkega sladkornega testa, kolikor ga gre notri. (Premehko testo izteče iz lukenj.) Nato spustimo v matičnico pri zgornji majhni luknjici novo matico, matičnico porinemo nazaj v let-vico, to pa potem potisnemo v prazen prostor, tako da visi na obeh pločevinastih prečkah na gornjih letvicah sosednjih satov.

Po opravljenem delu pustimo panj dalj časa pri miru. Šele po kakih desetih dneh se lahko prepričamo, kako je z dodano matico. Brž ko opazimo jajčeca, odstranimo matičnico, vrnemo urno prej od-vzeti sat, zapremo zopet panj in ne brskamo naprej za matico. Taka družina je namreč neredko dalj časa vznemirjena; boji se za matico in jo lahko stisne v klobčič. V pretežni večini primerov bo takšno do-dajanje uspelo; če se vendar ponesreči, je treba poizkusiti znova in premisliti, ali nismo prej naredili kake napake.

Kaj pa če v panju zalegajo že čebele trotovke, a je družina še dokaj močna? Po starem pravilu zložimo vse sate na kozico, pobere-mo s pločevinastim pitalnikom še čebele s sten ter vse odnesemo kakih 50 do 100 korakov stran od čebelnjaka. Nato prestavimo v prazni panj prašilček iz štirisatarja, ki ima mnogo mladic. Matico iz previdnosti zapremo v Gašperinovo matičnico in zadelamo odprtino s sladkornim testom. Obesimo jo na prvi prašilčkov sat ob steni ali med prvega in drugega, tako da ostane matica med svojimi čebelami. Iz raznih me-dišč dopolnimo število satov z nekaj medu. Tudi v tem primeru je dobro, če damo panju enoten duh, kakor je bilo že prej rečeno. Čebele se bodo s kozice počasi dvignile in se spravile v svoj panj, ki ima sedaj njim tuj duh. Kar jih bo ostalo, jih ometimo na tla.

Če je trotovec šibak, ometimo čebele pred čebelnjakom, vendar zaprimo panju žrelo. Nekaj se jih bo spravilo v razne panje, ostale pa bodo propadle. Teh ni škoda, ker so same starke, od katerih tako ne bo nobenih koristi več.

Morda ima kaka družina še trote; treba jo je pregledati, ker je lahko brez matice, ali pa je z njo nezadovoljna in je nastavila eden ali dva matičnika, kar pomeni pozno preleganje. Take matice večinoma niso mnogo vredne, ker je takrat že malo trotoev, pa še ti niso na višku svoje moči. Le za tiste, ki se poležejo in sprašijo med ajdovo pašo, trde, da so dobre. Večkrat se pa zgodi, da pozne matice sploh ne zalegajo; tako ne vemo, ali so sprašene ali ne. Z negotovostjo pa ne smemo v zimo; moramo jih izmenjati.

Sedaj je tudi zadnji čas, da odstranimo iz plodišča neprimerne sate, stare, neprosojne, slabo izdelane in take, ki imajo preveč trotovine. Bolje pa je, če to storimo že med letom. Izločimo tudi mlade, še nezaležene, ker so prehladni. Te lahko pustimo le na prvem in zadnjem mestu, če so polni medu.

Kar je v jeseni družin, ki ne zasedajo gosto vseh ulic, jih je treba zožiti tako, da so ulice natrpane s čebelami. Pri tem moramo pomisliti, da bo mnogo starih poletnih čebel kmalu odmrlo in se bodo torej družine precej razredčile. Zožiti jih moramo seveda prej, preden začnemo krmiti. Pred dopolnjevanjem zimske zaloge se prepričajmo, če je v plodišču kak sat poln zalege. Dobro je, da ga prestavimo v medišče za prazen ali meden sat, sicer bo ostal, ko se zalega poleže, v plodišču brez medu.

Ugotavljanje medenih zalog in dodajanje zimske hrane je obširno opisano v »Sodobnem čebelarstvu«, ki ga mora imeti vsak čebelar, če hoče napredovati.

Glede zdravja čebel si mora biti čebelar prav tako na jasnem. Če je vestno opazoval svoje panje skozi vse leto in ni našel nič sumljivega, je lahko miren.

V krajih, kjer gniloba še ni popolnoma zatrta, mora biti čebelar posebno pazljiv, da ne gre z gnilobnimi čebelami v zimo. Če ugotovi to bolezen, mora storiti vse potrebno, da jo zatre. Proti morebitni noseči je borba učinkovitejša v poznem poletju kakor spomladi. Če opazi znake pršičavosti, mora takoj poslati vzorce čebel iz sumljivih panjev veterinarskemu zavodu, ki bo ugotovil, ali so čebele bolne za to boleznijo ali ne.

Ko je čebelar tako ugotovil ob koncu paše stanje družin, je vse pripravljeno za zadnja jesenska opravila.

JESENSKI PREGLED ČEBELJIH DRUŽIN

EDI SENEGACNIK

V zadnjih dneh avgusta ali v prvih dneh septembra zacvete na naših travnikih vijoličasti jesenski podlesek ter opomni čebelarja, da se končuje paša na ajdi, otavi, jesenski resi, žepku in drugih cvetlicah. Narava je sicer še lepa, toda rahlo orumeneli listi oznanjajo, da prihaja čas, ko bo začela počivati, z njo pa seveda tudi naše čebelice.

Vsaakega čebelarja mučijo prav v teh dneh nove skrbi. Treba je namreč temeljito pregledati in urediti čebelje družine, da bodo lahko preživele zimo ter dočakale pomladnega sonca prav tako močne in živalne, kot so bile jeseni. Od čebelarjevega jesenskega pregleda, njegove temeljitosti in vestnosti pri delu je odvisen ves uspeh čebelarskega prizadevanja. Mogoče nobeno opravilo v vsem čebelarskem letu ni tako važno kot prav jesensko. Zato se je treba nanj temeljito pripraviti.

Tri važne stvari mora imeti čebelar pred očmi, preden začne pregledovati svojo žival: 1. družine morajo biti močne in imeti čim več mladih čebel, 2. hrane mora biti dovolj, 3. vsaka družina mora imeti vsaj en sat obnožine.

Kdor se je ravnal po naših navodilih in skrbel za to, da čebele tudi v brezpašni julijski dobi niso stradale, in jih je zato krmil na zalego s suhim sladkorjem ali kako drugače, ta ima sedaj v panjih dovolj mladice. Čebele, ki so se zvalile tja do druge polovice julija, pozimi skoraj vse pomro; ostane jih le prav malo. Čebele pa, ki se zvale avgusta in septembra, so spočite. Njihove goltne žleze še niso začele delovati, ker ni bilo treba negovati zalege. Zato jih ohranijo do zgodnje pomladi, ko se pojavi v panjih prva zalega. Ob količkaj dobri jesenski paši je matica še vedno aktivna in se čebelarju ni treba bati za mladi naraščaj. Če pa je bera na ajdi slaba, moramo že med pašo krmiti na zalego. Ob ugodnem vremenu lahko krmimo tja do oktobra. Tokrat dodajamo vsaj po pol litra ali celo liter sladkorne oziroma medene raztopine, zlasti če družine nimajo dovolj hrane za zimo. Tako bomo imeli od krmljenja na zalego dvojno korist: dopolnili bomo zimsko zalogo, po drugi strani pa nam bodo matice zalegale in bo v panjih dovolj mladih čebel. Močne družine so tiste, ki zasedajo vsaj osem satov; družine, ki jih zasedajo le pet, so slabe. Teh ne bomo zazimovali. Združili jih bomo z drugimi slabimi, ali pa jih ohranili kot prašilčke, če so matice mlade in smo prepričani, da je rod dober. Zožili jih bomo na pet satov, praznino v panju pa zamašili z lesno

volno ali papirjem, potem ko smo vložili še ločilno desko. Take družinice naj ne bodo ob straneh čebelnjaka, ampak v sredini, in še to v srednji vrsti. Dobro je, da jih prezimimo v kakem medišču, tako da jih greje s spodnje strani družina v plodišču; najbolje pa storimo, če take družine prestavimo v matičarje, t. j. v panje, ki so predeljeni s stenami na štiri dele. Tu taki prašilčki oziroma rezervne družinice najbolje prezimijo. Pazimo, da bodo imeli dovolj hrane. Z močnimi družinami ne bomo imeli nobenih drugih skrbi. Pregledati pa jih je treba temeljito: vse sate vzamemo iz panja in vsakega posebej pregledamo že zaradi starosti in ga tudi izločimo, če je star več kot štiri leta. Dober bo za medišče, v plodišču pa moramo imeti le mlado satje. Ko pregledujemo sate, si natančno ogledamo stanje in količino zalege, prav posebno pozornost pa posvetimo čebelicam. Dobro pogledjmo, ali so stare ali mlade. Kako jesen so posebno ušive in nadležen mrčes je treba odpraviti. Pri maticah se zaustavimo za delj časa: če smo jih zaznamovali z barvo ali jim pristigli krila, bomo takoj ugotovili, ali so stare ali mlade. Mlade matice, ki jih nismo že prej označili, lahko sedaj še vedno zaznamujemo. Če nam matica iz kakršnega koli razloga ni všeč, jo odstranimo, zvečer pa ji pridružimo prašilček ali kako slabotnejšo družino z dobro matico. Sate s kozico vred stehtamo. Dobra družina, ki zaseda osem ali devet satov, ima 2—5 kg čebel, sati tehtajo, če so mladi, 4 kg. Za zimsko zalogo pa je treba najmanj 10 do 12 kg medu ali sladkorja. Ker tehta kozica 2—3 kg, bi morala biti celokupna teža 20 kg. Čebelarju se potem ni treba bati, da bi čebele stradale. Zavedati se je treba, da porabijo močne družine v zimskih mescih od novembra do februarja 4—5 kg, prav toliko pa spomladi, ko se pojavi zalega. Kako leto so vse čebelje družine slabe, zlasti po gozdnih pašah. Takrat skuša čebelar družine ojačiti s suhimi čebelami. Če smo se že odločili za to, pazimo, da ne bomo prinesli z njimi domov kake bolezni. Najbolje je, če suhe čebele ometemo v panje, kjer imamo že medene sate. Pustimo jih nekaj dni na teh satih, da se pomirijo in navzamejo vonja, potem pa jih dodamo s sati vred oslabilim družinam. Tako se bodo hitro sprijaznile z domačimi; sicer bi lahko prišlo do pokola in bi zgubili mnogo čebel, če bi jih takoj dodali.

Družina se bo kimalu umirila in zaživela kot celota ter šla mirna v zimo. Kadar uporabimo suhe čebele kot samostojne družine, ravnajmo z njimi tako kot z ostalimi: pazimo le, da dobe tudi obnožino. Sate vrnemo v plodišče šele potem, ko smo dobro pregledali notranjost panja ter odstranili voščene prizidke in nepotrebno zadelavino.

Poglejmo, če panj nima kakih razpok ali celo lukenj. Praviloma mora biti gnezdo v sredini, vendar to pravilo ne velja za zimo. Pogosto je pritisnjeno k levi ali desni strani panja, pač tja, kjer je topleje. Uredimo gnezda tako, da se družine pozimi med seboj grejejo: prva družina na levi ne bo imela gnezda ob steni čebelnjaka, ampak v desnem kotu panja, druga ob njej v levem, tretja spet v desnem itd. Seveda se pri močnih družinah na to ne oziramo, pogosto pa čebele to same napravijo.

Preglejmo tudi medišča! Stare sate izločimo, mlajše medene pa postavimo v plodišča in dopolnimo z njimi zimsko zalogo, če je treba. Ostale iztočimo. Pustimo kak meden sat za rezervo za pomlad! Satovje ostane v medišču do prvega mraza v novembru ali decembru. Šele takrat, ko so se čebele popolnoma umaknile v plodišča, jih spravimo v omare, kjer ostanejo do sredine aprila. Bodimo brez skrbi, da bi jih napadle večče. Omara, skrinja ali sod za med, v katerih hranimo sate, pa morajo biti dobro zaprti in na hladnem prostoru.

V zaprtem čebelnjaku nimamo s pregledom posebnih težav, ker nadležne čebele sproti odletavajo skozi okno. Drugače je pri čebelarjih, ki imajo panje v zložljivih čebelnjakih. Tu moramo pregledovati zgodaj zjutraj tja do devete ali desete ure. Dobro je, če družine, ki jih ne pregledujemo, pripravimo, da nas čebele ne nadlegujejo. Seveda jih moramo po končanem pregledu, ali če postane toplo, odpreti. Pazimo, da ne pride do ropanja; zlasti je to nevarno v krajih, kjer je mnogo čebel.

Že prej sem omenil, da mora imeti močna družina 10—12 kg zimske zaloge. Zanj je najbolj primeren med. Ta ne sme biti smrekov, hojev, kostanjev ali listna mana. O resjevem medu so različna mnenja. Gotovo pa med naše slovenske jesenske rese ni primeren za prezimovanje. Pozimi lahko nadomesti med tudi sladkor. Pokladamo ga raztopljenega v vodi. Na vsakih 10 kg sladkorja odmerimo 6,5—7 litrov vode. Taka mešanica se je pokazala za najboljšo. Medene sate v plodišču stehtamo. Mnogi čebelarji pa že po teži satov sami presodijo, kdaj je dovolj hrane, in zato ne tehtajo. Vedeti je treba, da tehta 1 dm² pokritega medu na obeh straneh sata 1 kg. Polnih medenih satov ne puščamo v gnezdu, ker bi jih čebele težko ogrevale. Tam smejo biti sati, ki niso polni medu in imajo vsaj polovico praznih celic. V teh se ob hudem mrazu grejejo čebele, sicer pa je v njih topel zrak. Težje medene sate pustimo ob robu gnezda. Deviško satovje tudi ne sodi v gnezdo. Pri določevanju zimske zaloge imejmo odprto srce in nikar ne skoparimo! Družina naj ima raje kilogram ali dva več kot manj.

Zavedajmo se, da ni med samo zimska hrana čebel, ampak tudi kurivo. Le pustimo jim ga dovolj, pa se nam ne bo treba bati, da bi jim prišel še tako hud mráz do živega!

Včasih so mislili čebelarji, da je obnožina v zimskem gnezdu navlaka in so jo odstranjevali! Kakšna zmeta je bila to! Obnožina je pravzaprav izvor vsega življenja v čebelji družini. Res je, da je čebele v zimskem času ne potrebujejo in da bi jim celo škodovala, če bi jo uživale. Toda nujno jo potrebujejo spomladi, saj bi brez nje matica sploh ne začela zalegati in čebele bi ne mogle negovati mladega rodu z mlečkom. Nič kako potrebna pa je obnožina v panju tudi jeseni. Čebele jo uživajo v veliki meri, da se okrepe za zimski čas. Prav zaradi nje nastane v čebeljih telesih posebna plast maščobe, ki jih pozimi varuje pred mrazom. Iz te maščobe dobivajo spomladi vse potrebne snovi za proizvodnjo mlečka. Prav učinku obnožine je treba pripisati tisto moč, ki jo dobe čebele, da žive od jeseni do pomladi, torej celih šest mesecev. Zato naj bo pri jesenskem pregledu naša prva skrb, da pregledamo zaloge obnožine in jo dodamo panjem, ki je mogoče nimajo ali jo imajo premalo. Naj pri tem mimogrede omenim, da po zadnjih znanstvenih ugotovitvah obnožina po vrednosti svojih sestavin prav nič ne zaostaja za mlečkom. Obnožinske tablete so začele spodrivati pri zdravilnih kurah s čebeljimi proizvodi mleček in imele v pretežnih primerih celo enak učinek.

Pametno je, da pregledamo najprej sumljive družine, potem slabše in prašilčke oziroma rezervne družinice. Šele nato se lotimo ostalih družin. Verjetno bomo našli tudi pri njih kak nedostatek in ga laže odpravili, če bomo vedeli, katere družine lahko družimo in katere matice lahko dodajamo, če se pokaže ta potreba.

Na opisani način pregledujem čebelje družine že trideset let in še nikoli mi ni pozimi nobena umrla. Zato sem prepričan, da je tak način pregleda pravilen. Čebelarji naj se le ravnajo po mojih navodilih, zraven pa naj preberejo še članke v naših čebelarskih knjigah, kjer bodo našli marsikako dopolnilo.

Končujem z besedami urednika znanega angleškega čebelarskega lista »The British Bee Journal« Tonsleya, našega starega prijatelja, ki je v zadnji številki svojega lista v uvodnem članku takole opozoril angleške čebelarje: »Ob letošnji izredno dobri letini naj gledajo vsi čebelarji na to, da bodo njihove družine ob zazimljenju zares odlične. Naj imajo dovolj mladih čebel, mlado rodovitno matico ter primerno zalogo samega medu, to se pravi, po možnosti čim manj sladkorja. Letos bo vsakdo to zmožel!«

TRIJE NAČINI PREZIMOVANJA ČEBEL

AVGUST BREZAVSCEK

Čebele lahko prezimimo vsaj na tri načine: v vališču, v medišču in naposled tako, da damo družini na uporabo ves panj, to se pravi, da jih pustimo, kot so bile čez poletje: gnezdo spodaj, zaloga medu zgoraj.

Veliko se je že pisalo o raznih načinih zazimovanja čebel. Nekateri so zagovarjali zazimovanje v vališču, drugim se je zdelo bolje, da prebijejo čebele zimo v medišču.

Kako naj bi bilo pravzaprav? Bistvene razlike menda ni. Važno je, da so družine močne in zadostno zavarovane proti mrazu, posebno spomladi, ko se začne razvijati zalega. Kdor ima shrambo za satovje, bo še najlažje opravil svoje delo, če pusti družino v vališču ter izprazni in zapaži medišče. V tem primeru je tudi lažje špekulativno ali zasilno pitanje, bodisi od zgoraj iz medišča s türinškim balonom, ali spodaj s pločevinastim pitalnikom.

Zazimovanje v medišču je precej težavno in zamudno. Vsakdo ve, kako težko je izvleči iz panja matično rešetko. Potem je treba imeti še nadomestno desko za rešetko, zopet drugo desko, ki jo potisnemo pokončno proti žrelu, in še ne vem kaj. S tem je res toliko dela, da bo malokdo vztrajal do konca pri večjem številu panjev. Mnogi čebelarji se zadovoljujejo s tem, da odmaknejo matične mreže za nekaj centimetrov od sprednje stene in pustijo satovje v vališču. Zopet drugi prestavijo samo družino v medišče in pustijo vse ostalo na mestu. Seveda je v tem primeru v gnezdu manj toplote kot pri prvem načinu.

O tretjem načinu pa menda doslej sploh še nismo razpravljali, ker smo ga imeli za nekaj nepravilnega. Odkril nam ga je najbrž nehote in nevede tovariš Jože Kostanjevic iz Vipave s svojim odgovorom na prvo vprašanje v Čebelarjevi »Posvetovalnici« na strani 75. Kar preberite zadnji odstavek! Ostrmeli boste: »Pri nas ne poberemo jeseni satov iz medišč, temveč jih pustimo vse na svojem mestu kakor v poletju ...« itd.

Vemo, da zna tovariš Kostanjevic kar dobro sukati pero in da je že večkrat kaj napisal v Slovenskem čebelarju. Čudno se mi zdi, da se ni oglasil pri debati o zazimovanju čebel in izdal vipavske tajnosti. Vemo tudi, da imata mraz in burja v Vipavski dolini mlade. Da je način prezimovanja možen, nam dokazuje že samo dejstvo, da imajo v Vipavi še vedno čebele in da se ne pritožujejo preveč čez zimske izgube. Če se ta način obnese v deželi s tako neugodnimi klimatskimi

razmerami, zakaj bi se ne v krajih z milejšim podnebjem? Morda nam bo hotel tovariš Kostanjevič o tem ob priliki kaj več povedati v Slovenskem čebelarju.

Jaz sem do lani prezimoval čebele v medišču z odkrito matično rešetko in satovjem v vališču. Vsako leto pa se mi je pripetilo, da je katera matica in zato seveda tudi družina ostala v vališču. Prezimila je enako dobro kot ostale družine. Preteklo jesen se je bila pojavila pri mojih čebelah nose mavost. Ker sem imel veliko dela z zdravljenjem, sem pustil čebele kar v vališču. V medišču pa so imele obilno zimsko zalogo medu. Pomlad so dočakale brez vsakih izgub. Pri tem moram pripomniti, da so bile družine zelo šibke, saj so zaradi nose mavosti izgubile nad polovico in celo tri četrtine čebel. Res je bila minula zima precej mila, toda prepričan sem, da bi močne družine tudi hudo zimo tako dobro prebile. Važno je le, da so panji primerno zavarovani proti mrazu.

Nastaja torej vprašanje, ali se splača imeti toliko dela s prestavljanjem celega gnezda v medišče ali izpraznjevanje vališča in shranjevanje ter poznejše zveplanje satja, če lahko na drug način uspešno prezimimo čebele. Zato mislim, da bo koristno, če bi o tem kaj več razpravljali. Vsekakor pa sem mnenja, da je tem boljše za čebele in naš žep, čim bolj na toplem jih prezimujemo, ker porabijo gotovo manj hrane.

Na deželi je precej čebelarjev z manjšim številom AŽ-panjev. Ti se zanimajo za čebele malo bolj kot prej za kranjiče, a ker nimajo časa, jih pustijo čez zimo kar v vališču in sate v medišču. Morda pogledajo, če imajo zadosti hrane, in to je vse. Torej ni ta novi način prezimovanja čebel izključno vipavski »patent«, marveč ga poznajo razni podeželski čebelarji (pa četudi nehote in nevede) že dalj časa.

TRGOVINA Z UKRADENIMI ROJI

J. ZUNKO

Letos se je naša skupina s kakimi 110 panji odločila poskusiti svojo srečo na kadulji v Istri. Brez dolgih posvetovanj smo krenili konec aprila na pot v znani rudniški bazen Raša, kjer kopljejo, kakor so mi zatrjevali, najboljši premog v državi. Ob severnem koncu raškega morsklega rokava so velike naprave za čiščenje in sortiranje v Raši in Labinu nakopanega premoga. Od tam ga potem železnica

prepelje čez Lupoglav in Divačo v notranjost, en del ga pa nalože na ladje.

Tja smo prispeli že okrog 8. ure, čebele pustili v vagonih, sami se pa razkropili iskat primernih stojišč. Toda tam je kakor v Liki: železnica Lupoglav—Raša in pa avtomobilska cesta Pula—Reka; drugih komunikacij ni, razen morda prevoz z ladjo po reki Raši in morskem rokavu v kak oddaljenejši kraj. Ob morju so res lepa pasišča. Po pobočjih je vse plavo kadulje, toda nikjer ni nobene hiše ali sicer primerne prostora za postavitev čebel. Kadulja uspeva samo po skalovitih pobočjih. Čim bolj je hrib strm in gol, tem več je kadulje. Na hribih, poraščenih z grmovjem, je redkejša, vendar ostane delj časa sveža in cvetoča. Ker torej nismo ničesar našli, smo razložili panje kar ob železniških tirih bodoče postaje Raša. Za nami so prišle še druge skupine, ki so z nekaj izjemami ostale tudi ob tirih. Na prostoru enega kvadratnega kilometra se je nabralo okrog 400 panjev, kar niti ne bi bilo preveč, če bi žajbelj po okolnih hribih hotel mediti, pa je to leto pošteno sabotiral. Pašo je oviral zelo močan veter od morja. Kadar tega ni bilo, je pa pihala burja. S kako posebno bero prevozniki menda sploh niso računali, kajti niti en čebelar, razen naše skupine, ni pripeljal s seboj točila ali posode za med. Čemu je potem treba voziti v pašo, če že naprej veš, da ne boš točil?

Ko smo uredili čebelnjake in skladanice, so se tovariši vrnili, jaz pa sem ostal pri čebelah. Spal sem v svojem dvodelnem čebelnjaku, hranil pa sem se v menzi bližnje ekonomije, na kateri je še dobro viden napis: Hazienda agrarica. Kotlina bodoče železniške postaje Raša je obdana s skalovitim hribovjem, a sama kotlina ob reki Raši in sosedna dolina proti 5 km oddaljenemu mestu Raša je bivše morsko dno. Sedaj je morski rokav pri separaciji zajezen, voda izčrpana, v kotlini pa so prekrasne njive pšenice; ena teh je dolga dva in široka en kilometer. Vse je last omenjene ekonomije; privatnih posestev tja do Raše ni. Pač pa so kmetje po visoko ležečih planjavah, kjer raste znano dobro istrsko vino, ki je pri producentu razmeroma poceni.

Tudi drugi čebelarji so zaklenili čebelnjake in se vrnili domov. Prihajali so vsakih 14 dni ali še redkeje pogledat k svojim čebelam. Ko se je čez čas začela sicer skromna paša, so panji rojili, da je bilo veselje, seve le močne družine; tisti, ki so pripeljali slabiče, rojev niso imeli. Rojenje je začelo že ob 8. uri, pa tudi ob 15. je še kak panj znorel. Čebelnjaki so stali na prodnatem nasipu. Kotlina je deloma obdelana zemlja deloma močvirje, nikjer pa ni kakega drevesa ali

grma, kamor bi se roj oprijel. Zato so vsi roji ostajali izredno dolgo, tudi po pol ure v zraku, naposled so se pa usedali kar na gramozna tla, pri čemer so pokrili prostor do enega kvadratnega metra. Eden se je usedel na stopnico vagona. Še, ko se je komaj usedal, so železničarji že priganjali, naj ga hitro spravim, češ sedaj bomo ta vagon premikali.

Nekega jutra sem imel opravka v svojem čebelnjaku, pa me je mimoidoči deček opozoril, da je pri sosednjem čebelnjaku roj. Stekel sem tja in še videl, da roji št. 2, last tovariša Vertačnika. Toda pred čebelnjakom je že čepel na tleh meni sicer že znani domačin in naglo udarjal skupaj z dvema kamenčkoma. To je počenjal ves čas, dokler je bil roj v zraku. Nisem si mogel misliti, da ima kak zahrbtnen namen. Ko se je roj naposled spustil na tla, sem mu rekel, da grem v čebelnjak po ogrebnik. Čeprav sem se takoj vrnil, je ta moj nepoklicani pomočnik že imel matico in nekaj roja v svoji škatli, ki jo je imel poprej skrito v bližini. Nikakor ga nisem mogel prepričati, da je to, kar počenja, očitna tatvina. Za moje besede se sploh ni zmenil in je roj hitro odnesel na varno. Morda bi bil kak temperametnejši čebelar drugače opravil z njim.

Ko me je pri čebelah nekaj dni nadomestoval tovariš Lamovšek, se je zgodilo tole: Iz nekega panja tovariša Brvarja se je roj ravno spuščal k tlom. Tedaj se je nenadno pojavil prav isti človek z vejo v roki in tako spretno žongliral med čebelami, da se mu je roj res usedel na vejo, nakar ga je navzlic protestom tovariša Lamovška hitro odnesel. Z lastniki teh rojev smo se ob prvi priliki oglasili pri tem človeku, a se je izgovarjal, da že več let pobira roje, pa mu do sedaj tega še nikdo ni branil. Seveda mu ni, ker ni bilo nikoli nobenega čebelarja pri čebelah. Trdil je celo to, da je s tem opravil dobro delo, ker je roj, ki bi bil sicer pobegnul, zaustavil in ulovil. Kaj hočete proti takemu prepričanju?

Po nesrečnem naključju sem si poškodoval roko in sem moral domov, zaradi česar so ostale naše čebele nekaj dni brez nadzorstva. Ob odhodu smo čisto slučajno zvedeli, da so bili v tem času dnevno po trije do štirje roji in da se je tedaj pojavilo več »hvatačev« pri naših čebelah. Roje so sproti odpošiljali z vlakom nekam v notranjost. Cena za tak pod roko ujeti roj je bila letos 1500 dinarjev. Kakor smo ugotovili, so to počenjali ljudje, v katere smo imeli slovenski čebelarji vse zaupanje. Tovarišu B. so hoteli odnesti prašilček s satnicami, da bi vanj spravili ujeti roj, a so si premislili. Satnice so mu pa ponoči

le izginile. Ob tem obvestilu se mi je posvetilo, da sem jim bil že od vsega začetka na poti, ker niso mogli nemoteno poslovati z roji, kakor so že leta vajeni. Tudi naš »hvatač« prodaja roje drugam, ker v samem kraju ni pogojev za čebelarjenje; razen paše na kadulji ni tam skoraj ničesar, kar bi nudilo čebelam čez leto potrebno pašo.

Morda ne bi bilo napak, če bi se v bodoče skupine, ki vozijo na kaduljo, sporazumele ter postavile pri čebelah človeka s pooblastilom, da vsako neupravičeno lovljenje rojev prijavi ljudski milici. Seve, kdor ima zares nerojive družine, ali komur ni do rojev, za tega tak ukrep ni potreben. Resnici na ljubo je treba povedati, da se razen za roje tam živ krst ne zmeni za čebele; ni se bati, da bi vam kdo zaprl brade ali drugače napravil kako škodo.

Za konec še kratka pripomba! Ako potujete po Istri in sprašujete po kadulji ali žajblju, vas domačini ne bodo razumeli. Žajblju se namreč pravi v Istri »kuš«.

Zgodaj mora začeti, kdor hoče postati mojster

FRANCOIS HUBER (1750—1831)

LEOPOLD ZOR

Veda o čebelah se je začela razvijati v drugi polovici 17. stoletja, ko je znameniti holandski učenjak Swammerdam (1637—1680) kot prvi raztelesil čebelo, pravilno ugotovil spol matice in osvetlil nekatere skrivnosti iz čebeljega življenja. Za njim je proučeval čebele slavnih francoskih fizik in zoolog Réaumur (1683—1757); svoja opazovanja, poizkuse in ugotovitve je opisal v posebnem zvezku velikega dela »Mémoires pour servir à l'histoire des insectes« (Zapiski kot pripomoček za znanost o žuželkah). Njegova zamisel je tudi stekleni panj.

Najpomembnejši med temi prvimi raziskovalci čebel pa je bil Švicar François Huber. Popolnoma slep se je z neomajno voljo in ljubeznijo ves posvetil bitjem, ki jim »blago srce bije v drobnem trupu«, in s svojimi izsledki na široko odprla vrata napredku te veje biologije. Žal je njegovo ime malo znano, še manj pa njegova dela.

Huber se je rodil 2. julija 1750 v Ženevi, kjer je preživel tudi svojo nesrečno mladost. Kot otrok je bil rahlega zdravja, kar je vznemirjalo njegove starše. Tudi šolo (kolegij) je kljub nadarjenosti neredno obiskoval; ko pa je imel 15 let, mu je pariški zdravnik Tronchin svetoval, naj živi čim več na prostem. Zato je šel na deželo in delal tam na neki kmetiji v okolici rodnega mesta. Življenje na deželi mu je okrepilo zdravje in hkrati razvilo ljubezen do narave, ki jo je podedoval po svojem nadarjenem in izobraženem očetu Jeanu. Vrnil se je v Ženevo, da bi nadaljeval šolanje, a ravno tedaj mu je začel pešati vid. Zaskrbljeni starši so ga znova peljali v Pariz k slavnemu okulistu Venzlu, ki je ugotovil nastajanje sive mreže (katarakta), ni pa se mogel odločiti za operacijo. Nesrečnemu mladeniču šestnajstih let ni prikrival, da bo kmalu popolnoma oslepel. Zdravnikova napoved ga je silno potrla in mislil je, da ne bo nikoli prebolel te krute resnice. Luč njegovih oči je čedalje bolj ugašala, a ko je ugasnila, je prišla rešitev in mu vrnila vero v življenje: vzljubila ga je hči visokega ženevskega uradnika in ga kljub nasprotovanju svojega očeta vzela za moža (1776). V štiridesetih letih zakonskega življenja, ko je bilo ob njem ženino srce, ni pomislil niti enkrat, da je slep.

Mlada zakonca sta se nastanila v Prégnyju blizu Ženeve in prav v tem kraju so se vrstili njegovi znameniti poizkusi, ki so osvetlili mnoge skrivnosti iz čebeljega življenja. Kaj je slepega Hubera pripravilo do tega, da se je odločil za tako težavno nalogo in kako si je zamišljal uresničitev svojih drznih načrtov, ko ni videl niti panja niti čebelic in ničesar okoli sebe? Zopet je naključje obrnilo smer njegovega življenja: nekega lepega poznopomladnega dne, leta 1782, je v spremstvu svoje žene in svojega zvestega služabnika Burnensa prisluhnil živahnemu brnenju čebel, ki so izletavale iz slamnatega koša. To doživetje je vzbudilo v njem željo, da bi spoznal življenje teh čudovitih in koristnih žuželk, pri čemer naj bi mu pomagal Burnens. In res, zgodilo se je, česar ne bi nihče pričakoval. Sodelovanje obeh mož — prvi je bil duhovni vodja, drugi pa neutrudljiv in vesten izvrševatelj navodil — je trajalo 15 let (do 1795) in je rodilo rezul-

tate, ki so temelj modernemu čebelarstvu. Burnensov odhod je Hubera globoko prizadel. Odtlej sta mu bila edina uteha žena in sin Pierre, ki se je kasneje proslavil z raziskovanji mravelj.

Huber se je najprej temeljito seznanil z Réaumurjevimi razpravami o čebelah, ponovil vse njegove poizkuse s tega področja in naposled začel eksperimentirati po svoji zamisli, pri čemer je imel tako srečno roko, da je odkril dejstva, ki so jih prezrli Swammerdam, Réaumur in Bonnet. Svoja opazovanja o čebelah je opisal v knjigi »Nouvelles observations sur les abeilles« (Nova opazovanja o čebelah) leta 1792. Pod naslovom »Observations sur les abeilles« (Opazovanja o čebelah) je leta 1814 izdal to delo drugič z dopolnitvami njegov sin Pierre.

V tistem času, ko se je začel Huber zanimati za čebele je veda o čebelah komaj prešla prve stopnje svojega razvoja in je zato razumljivo, da so veljale še stare, zakoreninjene zmote, ki so zavirale nadaljnji razvoj. Swammerdam (1672) je na primer mislil, da čebele-delavke nimajo spola in da parjenje ni potrebno za oploditev jajčec. Dopuščal je domnevo, da razširjajo troti neko vonjavo, ki prodre v telo matice in jo uspešno oplodi. Ko je primerjal spolne organe trota in matice, je pa le omenil, da bi bila kopulacija možna. Petdeset let kasneje je Réaumur menil, da izhaja matica iz nekega na poseben način izleženega jajčeca, in prav tako zanikal spol delavk. Glede voska pa so se strinjali v tem, da izhaja iz prašnikov cvetlic, t. j. iz cvetnega prahu, kar pa je popolnoma napačno. Danes vemo, da ga izločajo delavke iz posebnih žlez med zadkovimi obročki. Iz tega je razvidno, kako malo opore je imel Huber za svoje raziskave v dotedanjih ugotovitvah

Ko je bil po Huberovi zamisli izdelan nov panj (s premakljivimi okviri. ruche à feuillet), primernejši za opazovanje čebel, se je takoj lotil enega najbolj zamotanih vprašanj: sprašitve matice, ki so ga takrat kar prezrli. Bilo bi vsekakor odveč, da bi njegove poizkuse nadrobno opisali, čeprav so zgled natančnosti in znanstvene strogosti. Naj zadostuje, da povemo, kako je Huber dokazal, kar je danes znano vsakemu čebelarju, da je matica plodna le, če se združi s trotom.

Svojim panjem je odstranil matice in jih nadomestil z drugimi, ki so se pravkar rodile. Nato jih je razdelil v dve skupini: panjem prve skupine je pobral vse trote in tako zožil njihova žrela (to so bile steklene cevke), da

so mogle izletavati samo čebele (debelejši troti niso mogli noter, pa tudi matice niso mogle ven). Drugi skupini je trote pustil, ker pa ni hotel, da bi uhajali, je opremil panje s prav tako ozkimi steklenimi cevkami. Opazovanja so trajala mesec dni. Presenečenje ni bilo majhno, ko so po tem času ugotovili, da so bile brez izjeme vse matice neplodne (sterilne). Ta poizkus dovolj jasno pove, da ostanejo deviške matice neplodne kljub prisotnosti večjega števila samcev, če nimajo možnosti prostega izleta. Praho matice je bilo treba dokazati. To se je zgodilo 29. junija 1788. Huber in njegov zvesti Burnens sta se postavila pred panj, v katerem je bila komaj 5 dni stara deviška matica. Razširila sta žrelo, da so lahko troti izletavali. Kmalu se je pojavila na bradi mlada matica, a ni odletela. Delavke in troti, ki so se gnetli okoli nje, se niso prav nič zmenili zanjo. Naposled je vzletela, opisala nekaj vodoravnih krogov v višini 3—5 metrov nad zemljo in se zgubila v zraku. Da bi njen povratak lahko kontrolirala, sta zožila žrelo. Po sedmih minutah se je vrnila na izhodno mesto. Pri natančni preiskavi nista našla nobenega zunanjšega znamenja sprašitve. To je bil le polet, ki ga danes imenujemo izvidniški (orientacijski) izlet. Matico sta spustila v panj, toda po četrturnem presledku se je vnovič pokazala na bradi in ponovila se je ista igra: tokrat pa je bila odsotna natančno 27 minut in je prinesla s sabo znamenje, ki je razkrilo njen skrivnostni polet. Takole pripoveduje Huber: »Zadnji del njenega telesa je bil napolnjen z neko belo, gosto snovjo; z enako snovjo je bila napolnjena tudi na pol odprta vulva. Na moč je bila podobna tekočini, s katero so napolnjene semenske vrečice trotov (vesicula seminalis). Manjkal nam je dokaz, močnejši od te podrobnosti, da je ta bela tekočina, s katero je bil prepojen zadnji del matice, res trotovo plodilo. Po pregledu sva spustila matico v panj in ga tako zaprla, da ni mogla več ven. Po dveh dneh sva ga zopet odprla in z navdušenjem ugotovila, da je postala matica plodna: njen zadek je bil znatno večji in v navadnih celicah je bilo že okoli 100 jajčec.« Pri nadaljnjih opazovanjih je Huber ugotovil, da je imela matica v nekaterih primerih v svoji vulvi tisti del trotovih spolovil, ki ga imenujemo čebulica, in da si ga je odstranila sama ali da so jo osnažile čebele.

Pomembna je bila naslednja njegova ugotovitev: če se matica spraši o pravem času, to je v 7—8 dneh po rojstvu, leže okoli 11 mesecev čebelja jajčeca in nato trotovska; v nasprotnem primeru, če se v treh tednih ne vrne s svatbenega izleta z znaki sprašitve v panj, pa leže zgolj trotovska jajčeca in nikdar drugih.

Na prošnjo Charlesa Bonnetja je Huber potrdil poizkus Schiracha o transformaciji (pretvorbi) do 3 dni starih čebeljih ličink v matičeje. Nadalje je slavni naravoslovec Bonnet hotel zvedeti od svojega slepega prijatelja, če je res, da ležejo čebele kdaj za razvoj sposobna jajčeca. Ključ do tega vprašanja je našel 5. avgusta 1788, ko je ugotovil, da je v dveh njegovih panjih vse polno trotovskih ličink, a nobenih matic (osirotela panja). Burnensu je ukazal, naj preišče drugo za drugo vse čebele v obeh panjih, da bi morda odkril kake posebnosti. Dala sta jih v steklene škatle s satjem, razdeljene v nekaj oddelkov. Čez čas sta opazila, da so odložile v satje jajčeca, iz katerih so se v določenem razdobju razvili troti. To je bil dokaz, da so včasih v panju res takšne čebele, ki ležejo trotovska jajčeca. Burnensu je

uspelo, da je raztelesih tako čebelo — danes ji pravimo trotovka — in odkril jajčnike (ovarije), ki pa so bili mnogo manjši kot pri matici.

S tem je bila odpravljena zmota, da so čebele aseksualna (nespolna) bitja. V resnici so samice z atrofiranimi (okrnjenimi) spolnimi organi. Imajo pa sposobnost, da v določenih razmerah ležejo jajčeca, ki se iz njih razvijejo le troti. Zakaj ležejo take čebele, kakor tudi neoprašene matice le trotovska jajčeca, pa si Huber ni znal razložiti. Šele Dzierzon je pol stoletja kasneje (leta 1845) rešil to uganko z dognanjem, da gre za partenogenetski razvoj jajčec, kar je danes splošno znano.

Bistroumni slepec je med drugim dokazal nesmiselnost naziranja, da je izvor voska v cvetnem prahu; nadalje se je ukvarjal z vohom čebel in vlogo njihovih tipalk. Bil je prvi, ki je dal ime hrani za ličinke, iz katerih se razvijejo matice, »matičji mleček« (gelée royale).

V svojem pismu z dne 8. septembra 1788 pravi, da pripravijo čebele v primeru, ko zgube matico, veliko količino mlečka kot hrano ličinkam, ki naj jo nadomeste. Nadalje izraža sum, da dajo ličinkam, ki jih vzgajajo v matice, v alveole majhne gmote matičjega mlečka.

Glede na vse to, kar smo slišali o njem, mu je dal po pravici eden največjih današnjih proučevalcev matičjega mlečka Francoz Belvéfer vzdevek »prvak čebelarjev«.

Umevno je, da je od takrat biologija in posebej veda o čebelah ter praktično čebelarstvo zelo napredovalo, vendar niso bile njegove glavne ugotovitve nikdar ovržene.

Naj končam svoj članek o tem čudovitem raziskovalcu z besedami iz predgovora njegove knjige, ki izpričujejo njegovo skromnost in poštenost: »Ne zahtevam, da kdorkoli verjame samo mojim besedam, ampak naj sam preveri moje poizkuse; in če bo, kar ne dvomim, prišel do istih zaključkov, mi bo to samo v tolažbo, da sem kljub izgubi vida utegnil koristiti napredku naravoslovja.«

STARI ČEBELARSKI PISCI O ČEBELAH IN ČEBELARJENJU

Iz latinščine prevedel J. Fašalek

C o l l u m e l l a (okrog 1—68 n.e.) je napisal celih dvanajst knjig o kmetijstvu. Rodil se je v mestu Gadesu v Španiji. Tod je spoznal tudi čebelarstvo, ki je bilo tam verjetno zelo razširjeno. Kot častnik je služil na vzhodu rimske države v Kilikiji in Siriji. Od tam se je vrnil v Italijo ter se naselil v Cerah severozahodno od Rima. Kmetijstvo je poznal iz lastnih izkušenj. Ker se Rimljani niso marali več ukvarjati z obdelovanjem zemlje — prepuščali so to delo sužnjem —, je bil Columella prepričan, da vodi tako ravnanje v neizbežen propad. Po njegovem mnenju je najvažnejše tisto delo, ki daje človeku vsakdanji kruh. Iz tega vzroka je prijel za pero ter napisal svoje veliko delo, ki je najpopolnejše te vrste v rimski literaturi. Posvetil ga je prijatelju Publiju Silviju. O čebelarstvu govori v deveti knjigi.

Predgovor

Sedaj nameravam govoriti o negi divjačine in o čebelarstvu. Ljubi Publius Silvinus! Prepričan sem, da lahko obravnavam to snov vzporedno z živinorejo. Po starodavnem običaju še namreč danes postavljamo za zajce, srne in divje svinje poleg gospodarskega poslopja kletke, ki se povečini dotikajo stanovanjskih hiš, da se lahko lastnik veseli ob pogledu na ujete živali; v primeru potrebe pa jih vzame kot iz shrambe ter pripravi za obed. Kot se sam dobro spominjam, so izbirali mesto za čebele celo v stenah hiš, v katere so izdoblili votline, pa tudi v pokritih verandah ali sadnih vrtovih. Ko sem tako utemeljil naslov dela, o katerem bom šele govoril, ga hočem razložiti v poedinih poglavjih.

Predhodniki

Najprej bom obravnaval gojenje čebel, česar ne morem narediti skrbneje, kot je to storil Higinus, ne z lepšimi besedami kot Vergil in ne bolje kot Celsus. Higinus je z vso marljivostjo zbral nazore iz malo znanih zapiskov starih pisateljev, Vergil jih je okrasil s cvetovi poezije in Celsus je delal obema podobno. Zato bi mi tega vprašanja sploh ne bilo treba obravnavati, če bi ne zahtevala celota začetega dela tudi tega poglavja, da bi moje pisanje, s katerim sem začel, ne bilo okrnjeno in nepopolno na pogled, kot če bi mu odrezali enega izmed udov. Vendar hočem prepustiti stvari, kot na primer pripovedke o nastanku čebel, ki jih Higijs ni zanikal, raje svobodni pesniški domišljiji, kot da bi jih obravnaval v svojem zanesljivem delu. Nikakor namreč ne ustreza dostojanstvu kmeta, da bi raziskoval, če je živila nekoč lepotica Melisa, ki jo je Jupiter spremenil v čebelo, ali če so bile, kot poroča pesnik Euhemerus, čebele kot otroci sršenov in sonca, vzgojene od friksonijskih nimf, kmalu nato v duplini gorovja Dikte Jupitrove dovilje. V svoji usmiljenosti jim je dal sam bog hrane, s katero so redile svojega majhnega rejenca. Čeprav so take zgodbe prav primerne za pesniško obdelavo, jih je vse obenem omenil Vergil le z enim verzom, kjer pravi:

»Kralja neba so redile v duplini hribovite Dikte.« Za poljedelca ni zanimivo niti vprašanje, kdaj in v kateri pokrajini so se prvič pojavile, ali v Tesaliji pod Aristejevim varstvom, ali v Erehtejevih časih na Himetu, kot trdi Eufronius, ali po zagotovitvah Nikandra na Kreti v Saturnovi dobi. Prav tako ne zanima kmeta vprašanje, če nastaja pri čebelah potomstvo po parjenju, kot je temu pri vseh drugih živalih, ali pobirajo svoje dediče s evetlic, kot trdi naš Maro, ali med izbruhajo ali ga izločajo iz kakega drugega dela telesa. Mnogo bolj je naloga ljudi, ki raziskujejo tajne narave, da pridejo tudi takim vprašanjem do dna. Ta naloga je prijetnejša za ljudi, ki se ukvarjajo z literaturo, nikakor pa ne ustreza preveč zaposlenim kmetom. Saj za vsakdanjo prakso in za dohodek prav nič ne prispevajo.

Vrste

Po tem uvodu naj le začnem s stvarmi, ki so za čebelarje zanimivejše. Aristotel, utemeljitelj peripatetične šole, trdi v svoji knjigi o živalstvu, da je čebel več vrst. Prva so velike, okrogle, črne in ščetinaste čebele, druga

majhne, prav tako okroglaste, rjave barve in na gosto porasle z dlako. Tretja so manjše, ne ravno okroglaste, vendar debele in široke ter enake barve kot med. So še majhne, lične, s konicastim telesom, zlatopisane ter gladke. Vergil pritrjuje Aristotelu in hvali zlasti majhne, podolgovate, gladke in svetle čebele, ki »zlato se svetijo, z dvema ščitoma varno pokrite« in so tudi bolj domače. Najhujša pa je najslabša.

Ako čebelarji čebele v čebelnjaku pogosto obiskujejo, lahko pri boljši vrsti dosežejo, da niso hude. Kolikor večkrat delaš s čebelami, toliko bolj domače so.

Ce jih skrbno neguješ, se obrže celo deset let. Te starosti ne more prekoračiti nobena družina, čeprav postavljajo namesto izumrlih vsako leto novo zalego. Približno čez deset let vsa družina v panju propade. Da se to ne dogaja na splošno, mora čebelar vedno vzgajati nove družine in paziti, da polovi roje, če spomladi odlete, ter da poveča število panjev. Često namreč uničijo družine tudi bolezni, o katerih zdravljenju bom govoril na ustreznem mestu.

Paša

Ko si se po danih navodilih prepričal, da so čebele dobre, jim določi pasišče. Kot pravi Maro, morajo biti na samotnem kraju in brez živali, na sončnem mestu in ne izpostavljene nevihtam, »koder ne piha veter, ki ovira čebele na paši, kjer ni ovac in objestnih kozličev, vmes med cvetovi ne bodi prav tam krave, ki roso medeno s travo brstečo pohodi«.

Taka pokrajina mora imeti dovolj nizkega grmičevja, zlasti materine dušice, thymbre ali naše domače cunille, ki jo imenujejo kmetje čober. Razen teh naj bo še rastlinstvo večje vrste, kot na primer rožmarin in obe detelji. Detelja je namreč taka, ki jo je treba sejati, in tudi taka, ki raste sama. Tod naj raste še vednozeleni pinijski in manjši hrast; večjega namreč vsi odklanjajo. Bršljan ni zaželen zaradi kvalitete medu, temveč, ker ga daje največ. Izmed dreves najbolj priporočajo rdečo in belo krhliko, prav tako tamarisko, mandljeva drevesa, breskve, hruške in večino sadnih dreves sploh, da ne naštevam podedin. Od gozdnih dreves so najboljši iglavci, nato še terpentinovci ter temu podobni mastiki, dobro dišeča cedra in lipa. Kot škodljivo odklanjajo tiso. Poleg naštetih je še na tisoče semen, ki vzklijejo na neobdelanih tleh, ali pa zrastejo iz njih na obdelani zemlji cvetlice ter izredno dobro služijo čebelam, kot na primer amellus, akantus, asphodelus in narcisa. Izmed vrtnih rož cveto za čebele bele lilije in levkoje, prav tako dobro kot rdeče rože, rumene in temne vijolice ter nebesnomodra hijacinta. Sadimo še čebulice kilikijskega in sicilskega spomladanskega žafrana, ki daje medu barvo in prijeten vonj. Poleg teh raste na njivah in pašnikih nešteto zelišč slabše vrste, ki dajejo obilo voska za satje, kot na primer navadna njivska gorjušica ter prav nič vreden hren, zelena, cvetovi gozdnega potrošnika in črnega maka, poljskega in domačega rebrinca, ki ga imenujejo Grki stofilinos.

Med vsemi, ki sem jih naštel in tudi iz vrst rastlin, ki jih nisem omenil, ker hočem biti čimbolj kratek — njih število bi bilo namreč ogromno — daje materina dušica medu najboljši okus. Materini dušici so najbližje thymbra, serpullum in origanum. Tretje vrste, vendar še vedno dobre, so

rožmarin in naša domača cunilla, ki sem jo imenoval čober. Srednjedobrega okusa je med cvetov tamariske, krhlike ter vseh naštetih, ki nudijo čebelarom hrano. Od medu slabše vrste imajo gozdni med za najslabši, enako med spartona in krhlike, prav tako med iz bližine gospodarskega poslopja, ki ga nabirajo čebele na zelenjavi ter sicer na rastlinah, ki jih gnojijo s hlevskim gnojem. Ko sem že dovolj obširno govoril o vrstah pašnih rastlin, hočem še povedati nekaj o čebelnjaku in o panjih.

Čebelnjak

Čebelnjak mora imeti tako lego, da ga tudi pozimi obseva opoldansko sonce; oddaljen mora biti od vsakega ropota, kretanja ljudi in živali in ne sme biti ne na toplem in ne na mrzlem mestu — oboje namreč čebelarom škoduje. Čebelnjak postavi v dolini, da lahko vzlete čebele brez napora kvišku, ko gredo brez teže na pašo, da pa se lahko tudi brez težav vrnejo, če se vračajo po nabiranju obremenjene. Ko to dovoljuje lega poslopja, lahko brez pomislekov obdaš čebelnjak z ilovnatim zidom ter ga povežeš z glavnim poslopjem, vendar le na takem mestu, kjer ni neprijetnih vonjav iz stranišča, gnoja ali kopalnic. Čeprav bi lega ne dovoljevala take razporeditve, je vendarle koristno, da gospodar čebelnjak vidi. Če bi nič kaj takega ne bilo možno, je treba izbrati prostor v bližnji dolini, kamor lahko gre lastnik pogosto brez truda. Čebelarstvo zahteva namreč mnogo vestnosti. Ker je ta lastnost zelo redka, naj ima gospodar čebelnjak vedno sam pod nadzorstvom. Čebelarstvo ne prenese goljufivega oskrbnika, nesnage in nemarnosti. Pri čebelah nikakor ne smeš biti umazan ali nepošten. Kjerkoli že panje postaviš, jih ne smeš obzidati z visokim zidom. Če si iz strahu pred vlomilci želiš višji zid, moraš napraviti v njem tri čevlje visoko v enakomernih presledkih majhne luknjice kot izhode in vhode za čebele. Postavi še lopo, kjer bodo stanovali pazniki in kamor spravljaš čebelarsko orodje; pa tudi uporabnih panjev za nove roje mora biti dovolj in prav tako zdravih zelišč ter drugih sredstev, ki so potrebna za čebelje bolezni.

»Senco naj daje dvorišču palma, oljka mogočna! Kadar ti mlade kraljice prvence ženo in vse satje polni zalega v prešerni mladosti, bodi reka voljna takoj in prav blizu nuditi varstvo pred sončno vročo pripeko, drevo pa ob poti ulnjaka varen kot naj jim daje.«

Če je le mogoče, je treba napeljati vanj tekočo vodo ali jo nuditi čebelarom po cevih. Brez vode ni ne satja, ne medu in ne zalege. Naj je to, kot sem že povedal, potok ali studenec, odkoder vodo napelješ, daj v njo v obeh primerih kamenje ali paličice — »muhe imajo mostičke, koder z lahkoto sedijo, krila razkrečijo v vroči poletni pripeki, če pozne vrnejo kdaj se nazaj in jug jih preganja«.

Nato posadi okrog čebelnjaka nizko grmičje, zlasti tako, ki koristi čebeljemu zdravju. Pri boleznih služijo kot zdravilo še detelja, navadni volčin, pinija, rožmarin, celo čober in materina dušica ter rumene vijolice in vsa zelišča, ki jih lahko posadiš. Rastline, ki razširjajo neprijeten in smrdeč vonj, odstrani! Škoduje jim tudi vonj razpadajočega raka ali blatnega močvirja. Izogibaj se še votlih skal ali dolin z odmevom, ki ga Grki imenujejo eho.

(Dalje prihodnjič)

ŠE O TEŽAVAH PRI PREVAŽANJU ČEBEL PO ŽELEZNICI

DOLGA POT

Ko sem se lani odpravil s čebelami na žepkovo pašo v Liko, so se že kar od kraja začele težave. Na naši odhodni postaji smo imeli uro zamude. V Zagreb smo prišli šele po polnoči. Do odhoda splitskega vlaka je bilo samo še petnajst minut časa, vendar dovolj, da bi me priključili k temu vlaku. Toda ne! Moj vagon so sicer odklopili, potem pa je nastala nekam čudna tišina. Pet minut pred odhodom vlaka pa je le prišel tisti železničar, ki je bil odgovoren za to, da bi šle moje čebele naprej. Malo je pogledal v vagon, ko pa ni zvohal nič takšnega, kar bi bilo zanj, je kar izginil kot kafra. No, in jaz sem ostal s svojimi čebelami lepo v Zagrebu. Šele zjutraj ob 8. uri so me brez vsakega mojega posredovanja odveli naprej. Moja mirnost se jim je pa le zdela malo sumljiva. Čebele so bile dobro pripravljene za prevoz ter so kljub vožnji podnevi ostale mirne.

Popoldne po petnajsti uri smo prišli na cilj. Vlakovodjo in strojevodjo sem pripravil do tega, da sta me zapeljala na stranski tir, kjer sem imel že prejšnja leta čebele in kjer mi je tamkajšnji postajni načelnik že takrat dovolil, da jih smem drugo leto spet tja postaviti. Takoj začnemo čebele zlagati iz vagona, kajti vsak prevoznik ve, kako hitro se stoječ vagon na odprti progi segreje. Že v petnajstih minutah je lahko v njem do 40 stopinj vročine.

Ko smo spravili prve panje na prosto, pa že zagledam postajnega načelnika, kako od daleč kriči, češ da jih ne smem zlagati, ker je to občina prepovedala. Vedel sem, da to ni res, da me hoče samo spraviti v tisko in izkoristiti. Poklical sem ga na stran, potegnil iz aktovke zelenko slivovke in mu jo stisnil v roko. Kot bi ga strela udarila, je postal mahoma mehak. Brez vsakega ugovora smo lahko nadaljevali z delom in bila sva si zopet najboljša prijatelja.

No, in sedaj naj še opišem, kako sem po končani paši vozil čebele domov. Takrat je bila slučajno stiska za tovarne vozove. Pa smo le našli voz, ki je imel samo to napako, da je bil že nekaj čez določeni čas v prometu. Postajni načelnik me je potolažil, da bo že šlo nekako. Hočeš, nočeš, sem moral vanj zložiti panje, ali pa čakati več dni na drugi vagon. Do Karlovca je šlo, kot bi nas priganjal vrag; tudi čez sedemdeset kilometrov smo vozili na uro, zlasti od Javornika naprej. V Karlovcu pa se je zataknilo. Vlakovodja se je pridušal, da me ne bo vozil v takšnem »neispravnem« vagonu in »da mrzi pčele i pčelare«. In res so me odklopili od osebnega vlaka. Tam sem čakal od 4. ure zjutraj pa do 9 in pol dopoldne. Nato so me priklopili k nekemu tovarnemu vlaku, s katerim so me kasno popoldne privlekli v Zagreb. V Zagrebu so začeli moj vagon popravljati. To je trajalo kake tri ure, tako da sem zgubil zvezo za Zidani most. Nato so me vlekli naprej zopet s tovarnim vlakom. Domov sem prišel šele tretji dan. Ker je bila pri povratku že pozna jesen in je bilo tudi temu primerno hladno, čebele niso preveč trpele, ne smem si pa misliti, da bi jih tako prevažal v hudi vročini.

V našem Slovenskem čebelarju se je že marsikdo pritožil zaradi težav pri prevažanju po železnici, vendar to kaj malo pomaga. Potrebno bi bilo, da bi vse uslužbence, ki so tako nesramni in malomarni v železniški službi, prijaviли ter ožigosali v dnevnih časopisih. Potem bi se te slabe razmere pri prevažanju čebel kmalu izboljšale.

Franjo Vrčko

GRENKA RAKIJA ...

Večkrat smo že zapisali, kakšne grenke izkušnje imajo čebelarji prevaževalci zlasti na zagrebški postaji. Če so vozili povsod srečno, tam se je vedno zaustavilo, največkrat zaradi neprijaznih in neuslužnih železničarjev. Zadnjič pa jim jo je dobro zagodel moj dobri prijatelj Vinko, ki je visok funkcionar zagrebške železniške direkcije in navdušen čebelar. Na svoji koži je občutil vso ljubeznivost, ki so jo deležni na tej postaji čebelarski potniki.

Vozil je čebele iz Slavonije v Liko. Po neprespani noči, ki jo je prebil na trdih panjih, je prišel zgodaj zjutraj v Zagreb. Službujoči železničarji so takoj obkolili njegov vagon. Nekaj so med seboj govorili in zaspani Vinko je slišal besede: »Nečemo, ne može se« itd. Hitro je vstal, odprl vrata vagona, pozdravil dobre može in vprašal: »Ali me boste priklopili k splitskemu vlaku?« Vinko je bil že prej vse uredil glede prevoza in je bil seveda prepričan, da bo šlo v redu. Možje pa so ga pomilovalno gledali in najvažnejši med njimi mu je pogumno odgovoril: »Ali ste znoreli? Mislite, da bomo zaradi vas premikali cele garniture vlakov? Samo uro je še časa. Sicer pa sovražimo čebelarje, ker imamo z njimi toliko nepotrebnih opravkov.«

V Vinku, ki je znan kot izredno strog in neizprosni šef, kadar gre za resnico in poštenost, je začelo vse vreti. On opravlja službo vestno, včasih še pozno v noč, ne da bi zahteval kak dinar za to. Podrejeni pa takole spoštujejo njegove odredbe, ki jih je že nekajkrat izdal zaradi prevoza čebel. V hipu je sklenil, da jo bo možem pošteno zagodel.

»Dobro,« je dejal nekam obupan. »Kaj naj storim, da bom šel naprej? Vi veste, da se morajo odpravljati čebele s prvim vlakom. Sicer sem na direkciji vse uredil glede prevoza in obljubili so mi, da bom v redu potoval. Res ne vem, kdo pri vas odreja, ali direkcija ali vi?«

Takrat so se železničarji zasmeli, tisti pogumni in samozavestni pa je izjavil: »Kaj nas briga direkcija in njene odredbe! Gospodje gori lahko pišejo na papir, kar hočejo. Mi pa delamo in direkcija smo mi.«

V Vinku je vrelo... Zdaj je vedel, koliko je ura. Hotel je že sam nekaj ponuditi, pa so mu možje vzeli besedo z jezika. »Ej, ko bi imeli rakijo in z njo malo namazali! To bi šlo proti Liki!«

Vinko se je znašel. »Dečki,« je dejal, »pridite sem vsi, ki bi radi rakijo. Imam je nekaj litrov, in sicer tiste „ljute slovenačke“. Pokličite še ostale, ki bi se radi okrepčali!«

Železničarji so odšli, Vinko pa se je hitro preoblekel v železniško uniformo in jih pričakal. Prišlo jih je šest, toda namesto da bi jim ponudil čudodelno kačjo slino, se jim je predstavil kot službujoči uradnik. Presenečeni možje so prebledeli in jo hoteli pobrisati. Vinko pa jih je povabil s

seboj v šefovo pisarno na kratek zapisnik. Kazen za vestno opravljanje službe je bila izrečena kar takoj: trije jurčki za prvikrat. Drugič pa kaj več.

Tale lekcija je može izučila, mogoče tudi tiste, ki so jo samo slišali pripovedovati. Menda je le pomagalo, kajti prijatelj Tone, ki je pred dnevi vozil v Liko, je pripovedoval, da so ga v Zagrebu brez kakršnih koli posredovanj priklopili k drugemu vlaku, le vlakovodja mu je mračno dejal: »Mrzim sve pčelare.« Bo treba rakije tudi takim, ki so še ostali brez nje. Vinko pravi, da je ima še dovolj...

Sen.

PERVERZNE SANJE

čebelarja Janeza Trota

Spanje je naravni pojav, ki se ga za osvežitev razrahljanih živcev poslužujejo ljudje, živali, psi in čebelarji. S spanjem so tesno povezane sanje. Najbolj bedaste in nestvarne sanje od zgoraj naštetih imajo vsekakor — čebelarji. Vem, da podobne sanje, kot mene, mrcvarijo vse čebelarje, le da jih sramežljivo zapirajo vase, jaz pa sem odkrit in demokratičen človek, ki nimam kaj skrivati pred javnostjo. Zato sem sklenil, da bom svoje zadnje tovrstne sanje (v splošnem se pojavljajo v periodičnih presledkih štirinajstih dni, v času hudega medenja, ko se tehtnica skokoma dviga tri dni zapored po pet dek na dan, pa si slede v tridnevni intervalih), ki sem jih sanjal na dan svete Katre od nula pet do pet štirideset, javno obelodanil v čebelarški literaturi. Ne morem sicer z gotovostjo trditi, da sem se na večer tega dne napokal trdo kuhanih jajc v fižolovi solati, ki je moja najljubša večerja, zdi se mi pa, da je prav to povzročilo pritisk na možgansko opno zaradi ravnotežja z nabrekli trebuhom. Sanjalo se mi je torej takole:

Ležim v visoki, sladkoduhteči ajdi na neizmernem ajdovem pasišču, ki mu na nobeno nebesno plat ni konca ne kraja... To je strujen, arondiran kompleks te plemenite žitne kulture v združni obdelavi, jaz pa sem — naravno — predsednik te zadruga. Zato ni na vsem tem neskončnem pasišču, razen mojih šestnajst panjičkov, nobenih čebel. Ležim na trebuhu v ajdi z brado v dlaneh in opazujem svoje muhe: kot nore vro iz panjev, se vrtinčijo v zraku in se potapljajo v vonjavo cvetja. Srce mi poskakuje v divjem čebelarškem zanosu in neskalseni sreči. Sam, čisto sam v tem brezkrainem ajdovem morju! Tako sam, kot borovniški čebelarji v svojem območju... Mar oni komu dovolijo hoditi v zelje, ki se mu hoja pravi?! Zakaj naj bi jim jaz? Saj to, ljudje božji, ni navadna ajda! To je kitajska ajda, ki smo jo pred leti dobili s Kitajske; dva vagona!... Tega kitajskega zlomka je sam med, vam rečem. Prevržem se vznak z rokami pod glavo in jo gledam. Bilka me dregne v nos, da kihnem kot atomska bomba.

»Pokrij se, Janez!« slišim kot slaboten odmev nekje iz daljave. Nasmehnem se in še trikrat kihnem. Tedaj se ajda sama od sebe skloni čezme in me vsega pokrije.

»Pokora, še prehladil se bo!« prihaja od nekje znan glas do mene kot slabotna frontalna motnja.

»Prehladil! V tem prijetnem jesenskem soncu?« se čudim in se sladko hahljam v ajdo. In kar na lepem se začne za mano vred hahljati vsa ajda. Od smeha ji teko solze iz cvetov in mi kapljajo v usta. Obliznem se in pokusim: med, čisti med!

»Preveč ga bo za moje muhe, preveč!« si pravim. »Po radiu razglasim, da je v Zaprti plani dovolj ajde za pet tisoč panjev. O, pa jih ne bodo pasli za božji lon kot Izidor ovčice, ampak jih bodo za jurje! Če lahko gozdna uprava v Istri za kamenje zahteva po pol jurja od panja, bom jaz za kitajsko ajdo brez zamere celega! Da, da; jurčka pašarine bom zahteval, pa bom pol milijončka spravil v žep, ne da bi z mezincem mignil!... No, seveda, z veterinarjem se bo vsekakor treba povezati že zaradi zavisti. Naj še on pobere po sto dinarčkov od panja za pregled mušjega zdravja! Tako formalno, saj ni treba, da bi se zares ubadal s tem poslom! To bo kšeftek, he, he!«

»He, he, hi, hi!« se smeji ajda vse naokoli in cedi med. Kmalu ga je za prst na debelo pod mano, potem za dva, tri; za ped, tri pedi, za meter... Plavam v medu, plavam kot raca na vodi! O ti salamenski Kitajci!... Toda v medu ni tako preprosto plavati kot v Opatiji. Kdor tega ni skusil, naj bo kar tiho! Bolj ko brcaš v medu, bolj te vleče v notranjost te lepljive sladke gmote. Bolj ko je medeno morje naraščalo, bolj me je spodnašalo in med mi je silil v usta, nos, oči in ušesa. Ko mi je zmanjkalo tal, sem se začel utapljati. V smrtnem strahu sem se zatekel h gasilskemu pozdravu in zatulil kot fabriška sirena: »Na pomoooč!« in se — zbudil... »Kaj se pa dereš, kot marelmohar? Vso noč že ne daš miru!« me je pomirjevala med prižiganjem luči moja sladka tričetrtina na moji desni, dokler se ni luč prižgala.

»Ježeš, kakšen pa si?! Saj si ves poko...!!! Mar ti nisem že stokrat pravila, da za večerjo ne jej kuhanih jajc in fižola! Križ božji, saj imaš še v nosu in ušesih polno te brozge, packa nemarna! Pa posteljina, o mat božja!...«

Naj pade zastor usmiljenja čez naslednje pol ure mojega bednega življenja in nadaljujmo tam, kjer sem se opran in napojen s kamilicami spet stegnil v sveži posteljini in znova mrknul v odrešilni sen. Pošastna moč jajc in fižola je popustila, ni pa me spustil iz objema lepljivi med. Kot bi trenil, sem stal pred svojim čebelnjakom sredi jesenske rese v junaški Liki. Cvetje se je izčrpano usipalo na razsušena glinasta tla, jaz pa sem pravkar iztočil obilni jesenski pridelek: šest zajetnih sodov od masti, polnih medu, je stalo za čebelnjakom, pred njim pa drgetajoči kamion. Nanj so marljivi Ličani skladali panje, sode in kramo za selitev, a po končanem delu niso hoteli sprejeti nobenega plačila. »Pa to ti je, brate, za bratsku ljubav!« so dejali. Tudi sofer se je otepal plačila in sem mu moral tako rekoč vsiliti vsaj za bencin. Železničarji na postaji so bili tako prijazni in ljubeznivi, da mi je bilo v resnici nerodno. Sam šef postaje se je zaprašil med vagone na tirih in odbral najlepšega in najbolj zračnega za prevoz mojih čebel. In še me je vprašal, s katerim vlakom bi rad potoval, da bom hitreje doma in mi bo ugodneje na vožnji. V zadnjem trenutku je pridirkal z avtom še veterinar iz mesta in pokazal nenavadno skrb za zdravje mojih čebel in sploh za blagor slovenskega čebelarstva, kajti je skrbno pregledal sleherno čebelo, matico in trota posebej in jih vljudno poprašal po zdravju, ne da bi za to zahteval prebito paro. Pristrčno smo se poslovili in si zaklicali »do vidjenja!«.

potem pa je vlak odpuhal proti kranjski deželi. Mehko sem si postlal na toplih panjih in brezskrbno kot dojenček prespal na njih vso dolgo pot do bele Ljubljane. Za zvezo v Zagrebu so poskrbeli vrli železničarji in vse tako vestno opravili, da ni moč povedati...

V Ljubljani na postaji so se drenjali moji sorodniki do šestnajstega kolena in mi — ajns, cvaj — preložili panje, med in kramo iz vagona na diro, medtem ko sem jaz slonel ob vagonu s prekrizanimi rokami. »Ti, Janez, kar počivaj, ti si se že dovolj nagaral!« so mi privoščili. Ko je bilo vse nared in je voznik pognal, se je vsa žlahta drla za mano: »Pa da ne boš mislil, da si nam za to kaj dolžan; saj smo si v žlahti!« Opazil sem tudi, da ob pogledu na polne sode ni bilo v njihovih očeh niti trohice zavisti, nasprotno: rekli so, da sem strašen garač, ker se s čebelami ukvarjam, in da dobro vedo, kako grenak je čebelarju med...

Sode sem zapeljal kajpak naravnost k Medeksu, ki slovi daleč po domovini po tem, da čebelarjem med najdraže plačuje in jim svoje čebelarske artikle najceneje prodaja. Prijazno so me sprejeli in mi sami od sebe ponudili po pet sto din za kilo. Ker pa sem napravil nekam kisel obraz, so mi koj zvišali na šest sto. »Za dva litra dobrega vina pa kila medu prav gotovo odvrnel!« so dejali in se nasploh čudili, da pri splošnem dvigu cen med še ni dosegel večjega priznanja in veljave.

Malone z milijončkom v aktovki sem veselo požvižgaval domov proti Siški. Narahlo se je mračilo, ko sem jo rezal čez Latermanov drevored. Pa ga nisem do konca prekoračil, kajti me je že nekje v sredi nekdo zahakljal z zidarsko »klamfo« po piskru in mi spulil aktovko iz roke. Sesedel sem se kot prekljasti fižol brez preklje in butnil z glavo v kostanj, ki pa v resnici ni bil kostanj, temveč »kosten«, ki sem se vanj zabil, ko sem padel s postelje. Nekaj časa sem divje grabil okoli sebe za aktovko, počasi sem pa le spoznal, da so bile sanje...

»To ti pa povem, Janez: če boš še kdaj hotel za večerjo trdno kuhana jajca, ti jih cel ducat stolcem na glavi! Ampak surovih, da veš!« je zaključila mojo sanjsko medeno epopejo zlata zakonska družica, in to s takim poudarkom, da o kaki »dizkuziji« ni bilo govora...

Delegati na občnem zboru celjskega čebelarskega društva 12. aprila 1959

IZAK PINTO

Kadar je gradivo za knjigo ali list postavljeno, ga je treba razlomiti in porazdeliti po straneh. To delo opravi metér. Izak Pinto je bil metér »Slovenskega čebelarja« dolgo vrsto let. Z njim sva bila pred izidom vsake nove številke v tiskarni skupaj.

Ko sva prišla pri metiranju do osmrtnic, me je imel navado vprašati: »Koga od umrlih naj prvega uvrstim?«

Glej, dragi Izak, danes si ti prvi na tem žalostnem mestu! Kar nenadoma ti je odpovedalo tvoje dobro srce, čeprav nisi v vseh letih, odkar sva delala skupaj, niti enkrat potožil, da je z njim kaj narobe. Tako rekoč čez noč si se poslovil od svoje ljubljene žene, od svojih stanovskih tovarišev in odšel tja, od koder ni poti nazaj. Pogrešali te bomo vsi, ki smo te poznali, prav tako pa bo pogrešal tvojih spretnih rok in visokega strokovnega znanja »Slovenski čebelar«, ki si mu bil skrben oblikovalec in najboljši prijatelj, a s tem hkrati prijatelj vseh slovenskih čebelarjev. Zato te bodo tudi oni ohranili v najlepšem spominu.

Urednik

GOTHARD FERME

Neizprosna smrt je iztrgala iz naših vrst 82 let starega župnika iz Nove Štife pri Gornjem gradu. Dne 26. januarja 1959 smo ga spremili na domače pokopališče k večnemu počitku.

Takoj ko je prišel v Novo Štifo se je začel zanimati za čebelarstvo in si nabavil 10 kranjičev. Kmalu pa je kranjiče opustil in prešel k čebelarjenju v AZ-panjih. Ves se je posvetil čebelam in čebelarški organizaciji. Svojih strokovnih izkušenj pa ni zapiral vase, ampak je o njih na sestankih in občnih zborih kaj

rad govoril. Drugi čebelarji so se stalno zbirali okrog njega in marsikateri izmed njih se je po njegovi zaslugi usposobil celo za čebelarskega predavatelja.

Leta 1941 ga je okupator interniral in odpeljal nekam v Italijo. Njegove čebelice so ostale prepuščene same sebi. Da bi ne propadle, so si njegove panje razdelili drugi čebelarji in mu jih tako ohranili. Ko se je po osvoboditvi vrnil iz internacije, je bil veselo iznenaden, ko je zvedel, da so njegove ljubljene čebelice ostale pri življenju. Le njegova trdna vera v zmago mu je dala moč, da je prestal vse težave internacije in se zopet vrnil k njim.

Dragi tovariš župnik! Ni te strla ne prva ne druga svetovna vojna, uničila te je zahrbtna bolezen, ki ji ni bila kos vsa zdravniška veda. Odšel si na večna pasišča, da preskrbiš prostor nam, ko pridemo za teboj!

Čebelarska družina Nova Štifa

ANTON KRANJEC

Najbrž ga ni bilo med Slovenci čebelarja, kakor je bil naš Anton, po domače Podstavlazov na Ponikvah na Tolminskem. Rodil se je 11. januarja 1868 v Ponikvah. V svoji rojstni vasi je preživel vse življenje. Doma je kmetoval in čebelaril polnih 76 let. Začel je s kranjiči, potem pa po vrsti preizkusil nekatere druge panje s premičnim satjem, kakor so bili pač takrat moderni. Čebelaril je v nemških polovičarjih, gerstungovcih in amerikanjih, a se naposled oprijel žnideršičev in z njimi tudi končal. Zadnji čas je imel 20 panjev.

Bil je naročen na Slovenskega čebelarja vse od začetka. Rad ga je prebiral in ga tudi priporočal. Bil je dolgo vrsto let odbornik čebelarskega društva. Pokopali smo ga 18. januarja 1959 v Ponikvah. Njegove čebele je prevzel sin Anton, ki bo nadaljeval z očetovim delom.

Čebelarsko društvo Tolmin

Pa še enkrat jesenski helenij. V dopolnilo članka v Slov. Čebelarju leta 1956 št. 9 in 10, ki ga je napisal prof. Slavko Raič, še nekaj besed!

Jesenski helenij je rastlina s plitvimi koreninami. Glede tal ni posebno izbirčen. Na težkih tleh mu ni treba gnojiti, na lahkih pa s starim kompostom ali uležanim hlevskim gnojem. Namesto organskih gnojil rabimo lahko tudi zmerno količino rudninskih soli, zlasti fosfor, kalij in dušik, toda teh nikakor ne preveč, kajti helenij cvete bujno in dolgo tudi brez njih. Letošnjo pomlad sem pognojil helenij z blatom, ki sem ga dobil iz tovarne kleja. Zrastel je nad 2 m visoko ter cvetel tako bujno, kot še nikoli poprej. Na živahno vrvenje in šumenje čebel na njegovem cvetju je postal pozoren vsak mimoidoči.

Helenij ima rad sončno lego, uspeva tudi v polsenci, ne prenese pa stalne sence in trajne mokrote. Opor ne rabi, če raste v strnjjenih skupinah.

Vsak čebelar lahko to lepo in koristno trajnico zelo razmnoži z delitvijo korenin. Spomladi marca ali aprila korenine izkoplji z lopato, nato pa jih razdeli tako, da ostanejo po 2 do 3 poganjki skupaj. Take poganjke posadi na določeno mesto v vrstah, oddaljenih po 50 cm vsaksebi, v vsako vrsto pa posamezne rastline po 20 cm drugo od druge.

Helenij prezimi na prostem. V novembru poreži suha stebela in jih položi na rastlino kot nekako zimsko odejo, v začetku marca pa jih odstrani in sežgi ali položi na kompostni kup.

Če bodo čebelarji gojili to rastlino v zadostni množini in jo tudi razmnoževali, ne bodo njihove družine opešale pri jesenskem zaleganju. Z ugodnim vplivom na pomladitev in razvoj družin bi lahko helenij nadomeščal resjevo ali ajdovo pašo.

Na svojem majhnem vrtičku gojim helenij že več let. Prepričal sem se, da je za čebelarstvo zelo koristen ne glede na to, da je priznana lepotičnica ter je njegovo cvetenje nedvomno v okras vsaki sobi.

Ko bom naslednjo pomlad razdelil korenine na manjše dele, bom prav rad odstopil odvečne sadike čebelarjem, ki

bi hoteli helenij gojiti in preizkusiti njegove koristi tudi pri svojih družinah. Kdor bi želel dobiti nekaj njegovih sadik, naj se že sedaj obrne na F. Robido, Ljubljana, Koroška 18. (po možnosti z znancko za morebitni odgovor.)

Ali je tobakov dim za čebele škodljiv?
Znani raziskovalec Raymond Pearl je ugotovil, da od 100.000 tridesetletnih mož in žena živi še:

v starosti	nekadilcev	zmernih	hudih kad.
45 let	86.750	85.129	71.665
60 let	66.564	61.911	46.226
75 let	55.767	50.455	22.558

Ti primeri nam dokazujejo, da kajenje krajša življenje. K hudim kadilcem moramo prištevati čebelarje, ki kadijo cigareto za cigareto, ko pregledujejo čebele in puhajo tobakov dim mednje. Ta dim je za čebele veliko bolj škodljiv kakor za ljudi.

Vzdrži se kajenja zlasti pri delu za vzrejo matic! Že sam duh okajenega ali celo ožganega prsta ima lahko slabe posledice. Tudi pri odvzemanju satov pred točenjem ne kadil! S tobakovim dimom sicer preženeš čebele, da se umaknejo, a se potem pogostokrat še bolj razburijo. Zato uporabljaj za dimljenje suha zelišča, suhe smrekove iglice ali bukovo gobo! V prejšnjih časih smo lahko kupili »Evskol«, v Švici pa imajo »herbat brikete.

K.

Ali je počrnelost virusna bolezen? Pri gozdnih paši opazamo čebele, ki so zgubile dlačice in so zaradi tega postale črne in vitke. Že dolgo je znano, da tu ne gre za roparice. Kako počrnelost nastane, o tem so razširjene razne domneve. Nekateri trdijo, da si čebele ogulijo svoje dlačice na iglah med branjem mane, drugi vale krivdo na pomanjkanje vode ali na pomanjkanje kisika v pregretem panju, na delovanje strupa v mani, na obnožino strupenih orhidej, na trose določenih glivic, na motnje v prebavilih ali na pomanjkanje kislin in vitaminov. Mislili pa so tudi na obolenje zaradi nalezljivih virusov.

Dr. Moreaux poroča v neki francoski čebelarški reviji o opažanjih, ki očitno kažejo na virusno obolenje. Narejence brez počrnelih čebel je dobil sterilno sladkorno raztopino s filtratom iz strtih počrnelih čebel v destilirani vodi. Po dveh do treh tednih so se pojavile v narejencu črne čebele. Ta poizkus so trikrat ponovili; izid je bil vedno isti. Ker so domnevali, da bi bilo lahko temu krivo pitanje s samim sladkorjem, so poizkus ponovili s sterilizirano medeno raztopino in omenjenim filtratom; zopet so se pojavile črne čebele.

Na virusno okuženje kaže nadaljnji poizkus. Narejence s počrnelimi čebelami so namestili v začetku avgusta daleč od drugih panjev in 150 m od njega zdravega. Med obema narejencema čebele niso občevale, pač pa so zašli označeni trojci iz bolnega narejence v zdravega. Po treh tednih se je v zdravem narejencu pojavila počrnelost in je zajela do začetka septembra tretjino čebel. Moramo torej sumiti, da so troji zanesli virus bolnega narejence v zdravega.

S. R.

Roj ni hotel ostati v panju. Dvakrat sem roj že ogrebel in ga usadil v AZ-panj, a jo je vselej popihal nazaj na hrast, kjer je prvič obsedel. Kaj je vendar temu vzrok, sem ugibal. Pod hrastom je bila majhna mlakuža in v njej morda kak m³ vode. Ko sem mlakužo natančneje pregledal, sem opazil, da plava na vodi mrtva matica. Takoj mi je bilo jasno, zakaj se roj vrača. Brezmatičen je bil. Matica je ob rojenju sedla na vodo in utonila. Torej so ob rojenju tudi mlakuže nevarne za čebele.

Evgen Brvar

Želje ameriških čebelarjev. Ameriški čebelarji list je zastavil svojim bralcem vprašanje, kakšne so potrebe v čebelarstvu. Odgovori so bili različni. Nekateri bi radi imeli takšne čebele, da bi pridelali čim več voska, drugi si žele mehkih rokavic z rokavi, tretji ventilator, ki bi ga poganjala baterija in bi ga lahko namestili pod srajco, da bi preprečeval nepotrebno znojenje. Največ jih želi boljše pašo, saj te spričo naprednejšega kmetovanja vedno bolj primanjkuje. Neobdelane pokrajine, porastle z raznimi divjimi rastlinami, so bile včasih pravi eldorado za čebele, a teh je čedalje manj. Nekateri čebelarji so izrazili željo po ustanovitvi čebelar-

skih zadrug. V te bi se vključili manjši čebelarji, ki ne morejo kupiti modernega čebelarskega orodja, kot je točilo, čistilnik, stroj za odkrivanje satja, čebeljak itd. Mnogim izmed navedenih želj bo pač mogoče ugoditi, glede zboljšanja čebelje paše pa najbrž tudi Amerikanci ne bodo kaj posebnega iznašli.

Evgen Brvar

Med — lepilo in razkužilo. V srednjem, pa tudi še v novem veku so se žene bogatinov kopale v vodi, ki so ji primešali precej medu. Ohranile so s tem svojo lepoto, svežost in mladostni obraz.

Danes uporabljajo ženske različna sredstva za negovanje kože. Mazilo si lahko napravijo same. Vzeti je treba le nekoliko medu in ga zmešati z glicerinom. Več bo izdalo kot marsikatero drago lepilo!

Mladostni obraz si ohraniš, če ga vsak večer pred počitkom umiješ z medeno vodo. Pege na obraz odpraviš, če obraz večkrat zaporedoma pred spanjem natreš z medom, mozolji pa izginejo, če redno uživamo med, ki čisti in krepi kri. Vendar tedaj ne smemo uživati nobenih dražil.

Če imaš srbečico, pij surovo medico, t. j. vodo, ki ji primešaš primerno količino medu. Popij zjutraj, popoldne in zvečer kozarec te tekočine!

Če se opariš, namaži oparjeno mesto z medom in obveži s platneno krpo! To nekajkrat ponovi! Koža bo kmalu zdrava in se bo zacelila brez posledic.

Med uspešno uporabljamo pri izpuščajih in uljesih. Ni jih treba prerezati, ker jih med sam preje. V odprtino skušaj spraviti med, ki zbira gnoj, zdravi, razkuži in dela čudeže! Kožo gladko zazdravi in ne pušča brazgotin. Prav tako ravnaj pri odrgninah in hujših praskah! Med izvleče prah in drugo nešnago. Šele potem lahko rano namažeš z jodom.

K.

Vrednost medu. Mnogokrat slišimo, da je med predrag. Pomislimo pa, da stane kilogram bonbonov okoli 300 din, kilogram čokolade okoli 1000 din, kilogram pomaranč 250 din, kilogram surovega masla 600—700 din, liter vina 250 din in več, a nič ne rečemo, da je predrago. Če pa stane med 300 din, je predrag, čeprav kot živilo in zdravilo prednjači pred marsikatero drugo hrano.

Pridnost čebel v številkah. Kdo ne pozna pregovora »Priden kot čebela!«? Ne zavedamo pa se, kako pridna je ena sama čebela. To so ugotovila šele naj-novejša raziskavanja, ki jih je napravil profesor Leroy Miller v laboratoriju ameriškega ministrstva za kmetijstvo, ko je z dolgoletnimi in smiselnimi metodami preizkušal, kaj čebela zmore. To ni bila lahka naloga; saj vemo, da je v panju mnogo tisoč čebel. Če je hotel doseči uspeh, je moral zaznamovati vsako čebelo. Zato je žrelo pri panju opremil z električnimi vratci, ki so kontrolirala vsak odlet in dolet čebel. Svoje opazovalne uspehe je priobčil v čebelarskem časopisu »Public Leader«.

Miller trdi, da bi moralo več kot 1000 čebel delati vse svoje življenje, če bi hotele nabrati pol kg medu. Ako bi hotela opraviti to delo ena sama čebela, bi morala preleteti dolžino ekvatorja. Za zgraditev matičnika je potrebna delovna sila, ki bi zastopala za izgradnjo Panamskega prekopaja.

Od 2.454.666 čebel, ki so izletele iz panja, se ni vrnilo 3,16 %. Te čebele so postale žrtev ptic in vremenskih nezgod, ali pa so zaradi prevelikega napora obnemogle, popadale na tla in poginile.

V svojem življenju napravi čebela povprečno 3165 poletov. Nektar nabira kake tri tedne. Uspeh posamezne čebele ni velik, pokaže pa se ta pri velikem številu čebel.

K.

Mazilo za roke. Na 250 g medu vzemi 150 g sladkih mandljev, raztolci jih prav na drobno in presej! Dodaj 4 rumenjake in vse skupaj dobro zmešaj! Pred spanjem si nateri s tem mazilom roke!

K.

Trotji le niso tako brezpomembni lenuhi, kot jih radi opisujemo. V zadnjem času so dognali, da opravljajo še neko važno funkcijo: s svojo prisotnostjo pomagajo, da med v panjih prej dozori.

Čebele namesto vžigalice. Leta 1952 sem služboval v senjskem rudniku v Srbiji. Razumljivo je, da sem se tudi tam zanimal za čebele. Domačin mi je povedal, da ve za čebele v skali, kjer že desetletja domujejo. Takoj sem šel gledat tisto skalovje, čeprav je bilo kaki dve uri oddaljeno od mojega bivališča. Kmalu sem ga našel. Čebele so izletavale v veliki množini iz za dlan veliké luknje.

Toda kaj več nisem mogel videti, ker je bila skala gladka, luknja pa kakih deset metrov visoko. Tudi primerne orodja nisem imel s sabo. Hitro sem nalovil kakih 20 čebel ter jih dal v škatlico za vžigalice z namenom, da jih odpošljem v Ljubljano, kjer naj bi ugotovili, kakšne pasme so. Ko sem se vrnil s štiriurnega pota domov, sem se zadovoljen zleknil na klop poleg vaškega vodnjaka. Da ne bi čebel poležal, sem jih vzel iz žepa in jih položil na konec klopi. Štiriurna hoja me je tako utrudila, da sem takoj sladko zaspal. Ljudje so hodili po vodo z glinastimi vrči, posedali na sosednjih klopih ter modrovali, saj je bila nedelja, ki je kot nalašč za kaj takega. Prišla sta dva mlajša moška. Ker sta potrebovala »vatro«, da bi si zapalila cigareto, so se jima oči zapičile v mojo škatlico. Nista me hotela buditi, pač pa sta, nič hudega sluteč, vzela škatlico in jo hitro odprla... Toda joj! Razjarjene čebele so planile v prepoteni glavi. Nastal je silen krohot in vrišč, ki me je zbudil. Videl sem le, kako sta dva moška bežala, kričala z rokami in robantila... Sam nisem vedel, ali naj bi se smejal ali jezil, saj sem napravil zastoj tako dolgo pot

Evgen Brvar

Čebele so žagali. Pčelovodstvo objavlja v januarski številki leta 1959 tale primer: Delavci so v gozdu podirali les ter ga odvažali na žago, ki je bila oddaljena 14 km. Tu so zlagali les na odrejeno mesto. Ko so žagali debelejši hlod, je bilo slišati čudne glasove. Takoj so ugotovili, da so v deblu čebele. Satorje so si zgradile v votlini, ki je bila 1 m dolga in 60 cm široka. Delavci so dobili iz nje poldrugo vedro medu. Zanimivo je, da niti pri podiranju niti med prevozom niso opazili, da so v deblu čebele.

Evgen Brvar

Prevaževalki pa taki! Leipziger Bienenzeitung poroča o dveh nemških čebelarkah, ki prevažata čebele. Obe živita v isti vasi in skupno prevažata. Na akacijo peljeta 60 km daleč, na lipo 165 in na reso 170 km. Kaj bi rekli Nemci, ko bi jim povedali, da prevažajo naši čebelarji (vmes so tudi brhke čebelarke) kar 600 ali 700 kilometrov daleč, če je treba, in to v najtežjih okoliščinah. Slovenski čebelarji res nismo, kar se tega tiče, na zadnjem mestu.

POROČILO

o 8. rednem občnem zboru
Zveze čebelarских društev za Slovenijo

Slovenski čebelar je izhajal lansko leto v 5000 izvodih vsak drugi mesec na 48 straneh, le zadnji dve dvojni številki sta izšli na 52 straneh, to pa zaradi tega, ker smo hoteli zmanjšati stroške in s tem primanjkljaj, ki nam je grozil zaradi neplačane naročnine. Vseh stroškov je bilo za lanski letnik 1.894.395 dinarjev. Če bi vseh 4859 naročnikov poravnalo svoje obveznosti, bi imeli 2.068.552 din dohodkov in 174.157 din čistega dobička. Naročnine pa je bilo poravnane do 31. marca 1959 samo 1.650.645 din, tako da je še vedno 417.907 din dolga. Dolg smo sicer skušali zmanjšati s sodnimi terjatvami in dosegli z njimi precejšen uspeh, vendar ni upanja, da bi bil popolnoma poravnana.

Letos izhaja list mesečno, in sicer izmenoma na 52 in 16 straneh. Dosedanje štiri številke smo tiskali v 5000 izvodih. Prvo številko smo poslali vsem lanskim naročnikom, zahtevali pa od tistih, ki ne nameravajo obdržati lista, da nam jo vrnejo. List je vrnilo okrog 360 naročnikov, plačalo v celoti 3317, obročno 35 in naročilo z garancijo društev 125. Še vedno pa je 1522 takih, ki nam lista niso vrnili, niti plačali naročnine. Zaradi njih še danes ne moremo določiti končne naklade. Najbrž jo bo treba znižati na 4500 izvodov. V tem primeru bi bilo ob koncu leta po kalkulaciji na podlagi obračunov za prve štiri številke kakih 50.000 din dobička.

Zaradi mesečnega izhajanja in večje poštnine smo morali naročnino zvišati od 400 na 600 din. K tej naročnini pa smo prišteli tudi 50 din članskega prispevka Zvezi, tako da mora sedaj vsakdo plačati za list letno 650 din. Bali smo se, da bo zavoljo tega število naročnikov znatno padlo, toda kakor kažejo poročila društev, ki so dokončno izvedla akcijo glede naročnikov, bo ostalo stanje neizpremenjeno.

Lani je izhajal list večkrat z zamudo, ker je bil urednik preveč zaposlen pri izdaji II. dela Sodobnega čebelarstva, letošnje številke pa so izšle v napoveda-

nem času. Ker mora iti list po izidu zaradi broširanja še v knjigovoznico, ga prejemaajo naročniki okrog 20. vsakega meseca.

V lanskem letniku je sodelovalo pri listu 50 piscev s 45 članki. Vsebinska je bila dokaj pestra in kolikor toliko aktualna. Čutiti pa je pomanjkanje praktičnih člankov. Potrebno bi bilo, da bi čebelarji kaj več poročali o svojih izkušnjah pri delu s čebelami. Letos smo uvedli zopet »Posvetovalnico«. Odziv na prva vprašanja je bil tako velik, da odgovorov nanje ni bilo mogoče sproti objavljati. Zaradi pritožb na lanskem občnem zboru smo zmanjšali število klicejev, pa tudi ovitek zelo poenostavili. Nekateri so z ovitkom kljub temu zadovoljni, ker jih nekoliko spominja na predvojno obliko lista.

List urejuje uredniški odbor, sestojč iz šestih naših članov in enega člana Odseka za čebelarstvo pri ZPZS. Dva člana tega odseka sta sodelovanje odpovedala. Ker novi člani še niso bili imenovani, prevladuje pri izboru gradiva mnenje ZCDS. Ker ga ta dejansko tudi vzdržuje, kajti za nastalo izgubo pri prejšnjih letnikih kljub dogovoru nismo dobili še nikakega kritja, je list praznaprav glasilo Zveze čebelarских društev, čeprav je naša iskrena želja, da bi bilo glasilo vseh čebelarских organizacij na področju Slovenije.

Praktični del »Sodobnega čebelarstva« je izšel lani v oktobru. S tem je uredniški odbor, ki je bil pred tremi leti določen, da preskrbi našim čebelarjem čim popolnejšo učno knjigo o čebelarjenju, izpolnil svojo nalogo. II. del je prekrasil prvotni načrt in je še obsežnejši kot I. del. Upamo, da se zaradi tega ni nihče pritoževal, čeprav je njegova cena znatno preseгла ceno I. dela. Kako potrebna je bila ta knjiga, kaže dejstvo, da smo jo v kratkem času pol leta razprodali v 1702 izvodih. Ocene II. dela so bile prav tako laskave kakor ocene I. dela. Vsi kritiki priznavajo, da smo s tem delom dosegli svetovni rekord, saj se ne more po obsegu z njim meriti nobeno podobno delo v drugih jezikih. Po vsebini je zlasti II. del specifično slovenski, ker upošteva našo čebelarstvo

prakso od najstarejših časov do danes. Ta domači plot seveda ni tak, da bi preko njega ne segel pogled še kam drugam. Praktični čebelar bo našel v tej knjigi skoraj vse, kar ga more zanimati, pa naj je to zraslo na domači ali tuji njivi.

Visoko priznanje je doživelo naše delo s tem, da je bilo predlagano za nagrado iz Kidričevega sklada. Podkomisija mu je dodelila II. nagrado, ki je pa glavna komisija zaradi strogih predpisov o upravljanju tega sklada ni odobrila. Iz tega sklada se namreč nagradjujejo le patentirane iznajdbe, ki so pomembne za naše socialistično gospodarstvo, dela po razpisanih temah in strogo znanstvene razprave. Naši dve knjigi sta sicer napisani na znanstveni osnovi, sta pa konec koncev le splošen učbenik, ki ga ni mogoče uvrstiti niti v eno izmed zgoraj navedenih ocenjevalnih kategorij. Vsi pa so bili mnenja, da bi bilo treba tako pomembno delo nagraditi iz kakega drugega sklada.

Knjižnica se je v preteklem letu pomnožila razen z letniki tujih čebelarških listov, ki jih dobivamo v zameno za »Slovenskega čebelarja«, s 7 strokovnimi knjigami. Inventarna knjiga izkazuje 1605 številke. Periodika je ostala pri lanski številki 840, ker nismo še dali novih časopisov v vezavo. Med strokovnimi knjigami je 169 duplikatov, med periodiko pa 295. Vseh knjig je 1139. Dragocene knjige vodimo v posebnem seznamu.

V zameno za »Slovenskega čebelarja« prejemo 49 časopisov. Zal da nekateri letniki teh listov niso popolni. Več števil se je zgubilo na pošti ali celo v Ljubljani, ker smo imeli z MEDEKSOM skupni poštni predal. Reklamacija izgubljenih števil se večinoma ni posrečila.

Knjižnica je odprta razen v soboto vsak dan od 10. do 12. ure.

To bi bilo v glavnem vse, kar se nam je zdelo potrebno poročati na tem zboru. Mnogo pa je vmes drobnega dela, ki ga nisem zajel, ker bi bilo sicer poročilo preobširno. Člani so se lahko prepričali, da je odbor šel na roke vsakemu čebelarju. Kdor se je obrnil na Zvezo s kako prošnjo ali iskal nasveta, je dobil po možnosti zadovoljiv odgovor. Vodilo nas je načelo: pomagati poedinemu čebelarju in skupnosti ter služiti s tem naši socialistični domovini.

OBCNI ZBOR ČEBELARŠKEGA DRUŠTVA V CELJU

Dne 12. aprila se je zbralo na občnem zboru Čebelarškega društva v Celju 54 delegatov čebelarških družin. Iz poročil, ki so bila podana na občnem zboru, posnemamo naslednje:

Čebelarško društvo v Celju ima v svojem sestavu 34 čebelarških družin, ki zajemajo skoraj ves okraj Celje in se raztezajo od hrvatske meje (Podčetrtek) pa do avstrijske meje (Solčava). V njih je včlanjenih skupno 853 čebelarjev.

Delo društva: Širši odbor, ki šteje 18 članov, je imel dve seji, medtem ko se je ožji 7-članski odbor sestajal vsakih 14 dni, po potrebi tudi enkrat na teden, ter imel skupno 24 sej. Društvo je ob svojih stroških opravilo pri čebelarških družinah 66 predavanj, ki so bila dobro obiskana. Na vse občne zборе družin je poslalo svoje zastopnike (razen v Sentpeter, ki ni sporočil datuma občnega zbora). Predavatelji in zastopniki na občnih zbore so na prvi prihodnji seji društvenega odbora poročali o udeležbi, uspehu, poteku in posebnostih, ki so jih ugotovili pri družini. Tako so bili vsi člani ožjega odbora seznanjeni z delom in problemi čebelarških družin. Nekaj predavanj so imeli člani odbora ČD tudi pri čebelarških odsekih KZ. Največ je predaval agilni tajnik društva, tov. Kresnik Jaka, posebno v krajih, ki nimajo rednih prometnih zvez in je treba žrtvovati dva dni za predavanje.

Društvo je organiziralo praktični tečaj o vzreji matice pri čebelnjaku čebelarške družine v Celju. Tečaja se je udeležilo nad 60 čebelarjev. Zastopane so bile skoro vse družine. Teoretični del vzreje smo obdelali že jeseni 1957. Splošni tečaj o čebelarjenju pa je odpadel zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Šele v preteklem letu je društvo ustanovilo razsadnik medovitih rastlin, iz katerega bodo družine dobivale primerne sadike za razmnoževanje. Društvo je ustanovilo tudi svojo strokovno knjižnico, ki jo uporabljajo zlasti predavatelji. Postopoma bo nabavljalo nove strokovne knjige. Tudi čebelarškim družinam priporoča ustanovitev knjižnic. Za začetek je vsaki družini poklonilo knjigo Sodobno čebelarstvo I. in II. del. Trije člani društva so se udeležili čebelarškega kongresa v

Rimu. Odbor je obravnaval na eni izmed svojih sej tudi predlog zakona o čebelarstvu in o obdavčenju čebelarstev.

Cebelje bolezni: Pri okrajnem ljudskem odboru v Celju agilno deluje komisija za zatiranje čebeljih bolezni, katere tajnik je odbornik društva tovariš Fegeš. Zdravljenje pršice v Solčavi v letu 1957 je bilo uspešno. Pri ponovni preiskavi pršice nismo našli. Vse priznanje izrekamo okrajnemu veterinarju dr. Kovaču, ki posveča veliko skrb zatiranju bolezni, pa tudi dr. Sedmaku, ki je pregledal številne vzorce čebel v veterinarski bolnici v Celju. Društvo je s predavanji o čebeljih boleznih in z neprestanim opozarjanjem čebelarjev, da naj dajo sumljive čebele preiskati, dobro opravilo svojo nalogo. Na področju okraja Celje deluje 54 preglednikov, ki imajo tečaj in izpit.

Poslovalnica: Društvo ima svojo poslovalnico, ki je hkrati delovni prostor društva in družin. Članom preskrbuje najpotrebnejše orodje in panje, kakor tudi satnice v zameno za vosek. Ker ni več regresa za čebelarstvo potrebščine, se je promet znatno znižal. Primanjkuje voska, ker ga čebelarji verjetno prodajajo drugam. Zato smo sprejeli sklep, da dobe starejši čebelarji satnice le v zameno za vosek. Čebelarji so lani rajši posegali po satnicah iz Celja kot po Medeksovih.

Delo družin: Tajnik je v svojem poročilu omenil, da so uspešno delovale vse čebelarstvene družine. (Le za družino v Sentpetru nima društvo poročila). Posebno pohvalo je izrekel družini v Rogiški Slatini, ki je imela 6 članskih sestankov in predavanje, organizirala izlet članov v Logarsko dolino, si ogledala kmetijske naprave na državnem posestvu v Mozirju in Novem Velenju ter Velenjsko jezero, priredila več izletov k svojim čebelarjem, snemala potek občnega zboru na magnetofonski trak, na občnem zboru sprejemala nove člane, ter vse pogostila; nadalje je pohvalil družino Smarje pri Jelšah, ki je v dveh letih obstoja pritegnila že 47 članov, in je organizirala v radiu celo oddajo o čebelarstvu. Priznanje zaslužijo tudi nekatere druge družine.

Razprava o poročilih: Zastopnik ZCDS, prof. Raič, je pohvalil delovanje društva, poudarjal potrebo po strokovnem izobraževanju, literaturi, čebelarstvem glasilu, pobujanju čebeljih bolezni, po-

rastu števila čebelarstev, družin itd. Pripomnil je, da je on začel prav v Celju čebelariti v času, ko sta živela še tov. Mirnik in Mastnak.

Delegat iz Loč je grajal slabo izdelavo topilnika tovarne Hoče. Delegat iz Rogateca, tov. Stefancioza, je bil mnenja, da je treba dati starejšim čebelarjem priznanje v obliki diplom in da morajo imeti pregledniki čebel nekatere legitimacije. Grajal je sramotno odkupno ceno medu, ki jo je postavil Medeks v letu 1958. Tudi se mu ni zdelo prav, da to podjetje ne objavlja svojih cen v Slovenskem čebelarju. Delegat iz Sentjurja, tov. Jančič, je povedal, da gradi njih družina velik čebeljak, kjer se bo šolska mladina učila čebelariti. Isto je poročal delegat iz Tabora, tov. Kranjc. Delegat iz Prebolda je povedal, da ima naprodaj precej sadik medovitih trajnic.

Sklepi: Delovni načrt za leto 1959 določa, da bo društvo:

1. organiziralo tečaj za čebelarje praktike,
2. imelo po dve strokovni predavanji pri vsaki čebelarstveni družini,
3. razmnoževalo medovite rastline,
4. povečalo število čebeljih družin,
5. sodelovalo s socialističnim sektorjem,
6. preizkusilo razne tipe panjev, zlasti ameriški panj,
7. posredovalo, da ne bodo sadjarji uporabljali čebelarstvom škodljivih škroplil,
8. prevzelo opazovalno postajo v Rogatecu,
9. nudilo pomoč pri pouku šolske mladine o čebelarstvu.

Nato je bil izvoljen novi širši odbor. V ožjem odboru društva so tovariši: Joško Slander kot predsednik, Jože Jančič kot podpredsednik, Jakob Kresnik kot tajnik, Venčeslav Lang kot blagajnik, Ivan Fegeš kot referent za čebelarstvene bolezni, Blaž Kandušar in Brvar pa kot odbornika.

Joško Slander

S ČEBELARSKEGA PREDAVANJA

— Teorija, da se matica spraši samo enkrat v življenju z enim samim trotom, je danes z dokazi že tako ovržena, da lahko smatramo matice za... Glas iz občinstva: — ...prave vlačuge!

POROČILO ZA JULIJ

V splošnem tudi v juliju ni bilo vreme čebelarjem naklonjeno. Lepe dni je v vsaki dekadi nekajkrat prekinil močan dež, ki je posebno škodoval medenju na kostanju, smreki in hoji. Zato ni bilo trajnejšega medenja in večjih donosov. Čebele so dobile nekaj na otavi, srobotu, bučah in na drugih julijskih cvetlicah.

Dražgoše-Škofja Loka: Matice so se zelo slabo prašile. Na južni in jugozahodni strani Jelovice je medenje smreke kmalu prenehalo, medilo je še na severni in severozahodni strani. V dolini se je ponekod pojavila mana na leski, javoru, hrastu, jelši, jesenu in celo na bukvi.

Zerovnica-Postojna: Dne 17. julija je začela mediti hoja, a po dežju v naslednjih dneh noče več prijeti.

Lehen na Pohorju: V višjih legah je hoja dobro medila, vendar je v zadnji mesečni tretjini prenehala izločati mano.

Selnica ob Dravi: Pri zatiranju koloradskega hrošča in pri škropljenju sadnega drevja in malin pade veliko čebel. Posebno so škodljiva sredstva v prahu, ki jih veter zanese na bližnje rastline.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplota °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	+160	+110	— 80	+ 190	+19,9	30	9	—	277
Dražgoše—Sk. Loka	+ 10	— 10	—130	— 130	+17,5	30	5	—	200
Zerovnica—Postojna	— 45	+ 80	— 40	— 5	—	30	10	—	272
Krka—Stična	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Novo mesto	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc na Pohorju	+750	+145	—240	+ 655	+20,7	31	15	—	219
Sv. Lovrenc na Drav.p.	+ 95	+ 70	+335	+ 500	+19,6	31	9	—	248
Dobova—Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rogatec	+430	+240	+ 10	+ 680	+20,9	31	7	—	231
Ribnica na Pohorju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer	—100	— 50	+300	+ 150	+30,3	30	12	—	162
Pristava—Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bučkovci—Videm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnici	— 10	— 70	+170	+ 90	+19,8	31	10	—	254
Prosenjakovci—M. Sobota	— 70	— 30	+ 60	— 40	+20,0	31	13	—	222
Lendava	— 80	—120	+ 30	— 170	—	31	14	—	215
Selnica ob Dravi	+700	+210	—160	+ 750	+21,8	31	13	—	253
Lehen na Pohorju	+160	+700	+ 10	+ 970	—	25	6	—	354
Bilje—Renče	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra	— 95	—150	+ 80	— 145	+25,2	31	13	—	308
Ljubljana	—	—	—	—	+20,8	—	13	—	288
Povprečki	—	—	—	+268,8	+20,4	30,2	10,6	—	250,2

V PREMISLEK

Da se ob dobrih letinah naše vrste množe in po slabih upadajo, je znan pojav. To so tako imenovani lažičebelarji, ki iz same ljubezni do čebel ne vedo, kaj bi vse storili zanje, da bi imeli čimprej poln čebelnjak in seve tudi dosti medu. Pride nekaj nedonosnih let in medu ni niti za čebele, a še manj za čebelarjev lonec. No, in takrat skopni vsa ta ljubezen kot sneg na pomladanskem soncu. Če vprašaš čebelarja, kako je s čebelami, se izgovarja na vse mogoče načine, da niima časa zmeraj stati pri njih, da ni nobenega dohodka in, če hoče imeti med, da ga mora kupiti. Stalno mora kupovati sladkor za čebele, on in njegova družina pa pijejo grenko kavo. In ko bi čebele le ne imele žela! Če ga opikajo, si še med ljudi ne upa, torej ne more, kamor bi rad. Zato naj gre čebelarstvo svojo pot in čim prej bo od hiše, tem bolj bo.

Ta vrsta čebelarjev mi ne dela skrbi, pač pa druga. Poznam dosti čebelarstev, ki gredo nevzdržno v propast, kljub temu da so v rokah dobrih čebelarjev, ki so jim čebele pri srcu in jih vzdržujejo v najlepšem redu. Mnogi izmed njih pa gledajo s strahom v bodočnost, kajti njihove moči popuščajo in ne morejo zaradi starosti več opravljati čebel tako, kot bi bilo treba. Imajo sina, ali tudi več sinov, toda kaj jim to pomaga, ko ti na vsa prigovarjanja zmigujejo z rameni, češ kaj bom tiščal v tvoje delo, ko še lahko vse sam opraviš. Delati bom moral potem, ko tebe več ne bo, sedaj mi pa daj prostost, da bom imel kaj od mladosti.

Res je, da nudijo razni športi več zabave kot čebelarstvo. Toda, zakaj bi ne opustil kakšne kinematografske predstave ali nogometne igre in se že sedaj posvečal vsaj nekoliko tudi čebelam? Kako prav bi mu to prišlo pozneje. Zakaj so bile včasih čebele po več rodov pri hiši? Zato, ker se je sin še za življenja očeta priučil čebelarstvu in po njegovi smrti z uspehom čebelaril naprej. Danes tega ni več. Oče zapusti sinu ob smrti dobro urejeno čebelarstvo, ta pa se potem po sili ukvarja s čebelami, brez vsake ljubezni in veselja do njih. Kmalu stoje v čebelnjaku prazni panji, kasneje proda še te in čebelnjak služi samo še za shranjevanje stare šare.

Dragi čebelarji! Toka časa ne moremo ustaviti, skušajmo pa ga pravilno

usmeriti, da bo manj žrtev. Mogoče bo z mojim čebelarstvom po smrti prav tako kot s toliko drugimi. Mogoče pa so to le zle slutnje. Kdo ve? Virmašan

POŽAR V ČEBELNJAKU

Večkrat je že kakemu čebelarju zgorel čebelnjak. Spomnim se, kako se mi je neki idrski čebelar pred leti potožil, da mu je rdeči petelin uničil vse čebelje družine. Mož je, kljub temu da se je težko ločil od čebelic, iz obupa opustil čebelarjenje.

Pred dvema dnevnoma pa sem bil sam priča takega žalostnega dogodka v vasi Manče na Vipavskem. Nad strehe hiš se je dvignil visok oblak dima. Takoj smo ugotovili, da gori v čebelnjaku mladega fanta, ki je bil navdušen čebelar. Malo poprej je urejeval družinice in seveda, kot je že stara navada, dimil panje s tlečo krpo. Ko je delo končal in ugasnil krpo, je še pometel tla v čebelnjaku ter odšel po drugih opravkih.

Ko so sosedje prihiteli na kraj nesreče, je ognjeni jezik že lizal panje. Mladi fant se je zapodil v ogenj, da bi reševal svoje čebele, a je bilo vse zaman. Z ožganimi rokami je vlekel panje iz skladanice, a ni izvlekel niti enega. Dobil je le hude opekline. Upajmo, da se mu bodo rane kmalu zacelile.

Cprav mu je požar uničil vse, kar je s trudom in prihranki spravil skupaj, se je odločil, da ne bo opustil čebel. Pričel bo znova čebelariti, sklenil pa je, da bo svoje čebelarstvo tudi zavaroval proti požaru. Ta žalostni dogodek naj bo vsem čebelarjem v pouk.

Franc Cerovšek

PRODAM

deset AZ-panjev z močnimi družinami. Franc Šmon, župnik v Svetinjah, pošta Ivanjkovci.

ZAMENJAM

4 štirisarjarje z letošnjimi maticami in družinami (brez panjev) za 2 AZ-panja na 10 satov v dobrem stanju. Ivan Šaja, Ilirska Bistrica, Levstikova 42.

PRODAM

24 AZ-panjev z močnimi družinami in popolno zimsko zalogo, razen tega tudi pripadajoči zločljivi čebelnjak. Viktor Plemelj, Ljubljana, Siška, Smrekarjeva št. 11.